

Gerd Freidhof (Hrsg.)

**Texte zur Geschichte
der polnischen
und tschechischen Sprache**

Verlag Otto Sagner München · Berlin · Washington D.C.

Digitalisiert im Rahmen der Kooperation mit dem DFG-Projekt „Digi20“ der Bayerischen Staatsbibliothek, München. OCR-Bearbeitung und Erstellung des eBooks durch den Verlag Otto Sagner:

<http://verlag.kubon-sagner.de>

© bei Verlag Otto Sagner. Eine Verwertung oder Weitergabe der Texte und Abbildungen, insbesondere durch Vervielfältigung, ist ohne vorherige schriftliche Genehmigung des Verlages unzulässig.

«Verlag Otto Sagner» ist ein Imprint der Kubon & Sagner GmbH.

SPECIMINA PHILOGIAE SLAVICAE

Herausgegeben von
Olexa Horbatsch und Gerd Freidhof

Band 23

MATERIALIEN ZUM CURRICULUM DER
WEST- UND SODSLAWISCHEN LINGUISTIK

Nr. 2

TEXTE ZUR GESCHICHTE
DER POLNISCHEN UND TSCHECHISCHEN SPRACHE

FRANKFURT AM MAIN

1979

Auslieferung:
KUBON & SAGNER, München

Z 74. 772 (23)

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ISBN 3-87690-170-7

Copyright by Verlag Otto Sagner, München 1979
Abteilung der Firma Kubon und Sagner, München.
Druck: Erich Mauersberger, 3550 Marburg/Lahn.

D 7a/3631

VORWORT

Die vorliegende Auswahl von Texten der altpolnischen und alttschechischen Sprache ist für einführende Veranstaltungen in die jeweilige historische Grammatik gedacht. Ausgewählt wurden nur Texte der älteren Epoche, die erfahrungsgemäß die größte Schwierigkeit darstellen.

Die Ausgabe ist als reine Textgrundlage gedacht, d.h. der Student soll nicht der Aufgabe entbunden sein, selbst mit Wörterbüchern, Kommentaren und ggf. auch Übersetzungen zu arbeiten.

Die Texte, die verschiedenen älteren Anthologien entnommen sind, wurden überwiegend nach Veranstaltungen zusammengestellt, die unter der Leitung von G. Freidhof in Frankfurt/Main und Marburg/Lahn durchgeführt wurden. Die Herausgeber hoffen, mit dieser kleinen Auswahl auch für einführende Kurse an anderen Universitäten ein mögliches Textskriptum bereitzustellen.

Marburg/Lahn
1979

Gerd Freidhof
Bernd Scholz

1819

ΕΥΧΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

ΕΥΧΕΣ

INHALT

ZUM ALTPOLNISCHEN

BULLA Z R. 1136	7
BOGURODZICA	9
KAZANIA ŚWIĘTOKRZYSKIE	9
PSAŁTERZ FLORJAŃSKI	13
KAZANIA GNIEŹNIEŃSKIE	17
BIBLIJA KRÓLOWEJ ZOFJI	19
LEGENDA O ŚW. ALEKSYM	24
KODEKS ŚWIĘTOSŁAWÓW	28
ARTYKUŁY PRAWA MAGDEBURSKIEGO	33
JAN KOCHANOWSKI: FRASZKI	36
JAN KOCHANOWSKI: PSAŁTERZ DAWIDÓW	38
JAN KOCHANOWSKI: TRENY	48

ZUM ALTSCHECHISCHEN

DIE KIEWER BLÄTTER	57
HOSPODINE, POMILUJ NY - SVATÝ VÁCLAVE - SLOVO DO SVĚTA	
STVOŘENIE	58
ALEXANDREIDA	60
DALIMILOVA KRONIKA	65
LEGENDA O PANNĚ MARIÍ	70
SPOR DUŠE S TĚLEM	73
MASTIČKÁŘ	77
O LIŠČĚ A O ČBÁNU	84
LEGENDA O SVATĚM PROKOPU	87
ZTRATILAŤ JSEM MILĚHO - SMRT - BUOH VŠEMOHÚCÍ	91
SMIL FLAŠKA Z PARDUBIC: NOVÁ RADA	97
KRONIKA TROJÁNSKÁ	104
TKADLEČEK	108

SECRET

1. THE UNITED STATES OF AMERICA

2. DEPARTMENT OF STATE

3. OFFICE OF THE ASSISTANT SECRETARY FOR

4. EASTERN AFFAIRS

5. WASHINGTON, D. C.

6. TELETYPE UNIT

7. TELETYPE UNIT

8. TELETYPE UNIT

9. TELETYPE UNIT

10. TELETYPE UNIT

11. TELETYPE UNIT

12. TELETYPE UNIT

13. TELETYPE UNIT

14. TELETYPE UNIT

15. TELETYPE UNIT

16. TELETYPE UNIT

17. TELETYPE UNIT

18. TELETYPE UNIT

19. TELETYPE UNIT

20. TELETYPE UNIT

21. TELETYPE UNIT

22. TELETYPE UNIT

23. TELETYPE UNIT

24. TELETYPE UNIT

25. TELETYPE UNIT

26. TELETYPE UNIT

27. TELETYPE UNIT

28. TELETYPE UNIT

29. TELETYPE UNIT

30. TELETYPE UNIT

31. TELETYPE UNIT

32. TELETYPE UNIT

33. TELETYPE UNIT

34. TELETYPE UNIT

BULLA Z R. 1136

Inocentius episcopus, seruus seruorum dei: venerabili fratri, Iacobo Gneznensi archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis; in Perpetuum.

Ex commisso nobis adeo apostolatus officio uniuersis dei fidelibus debitores existimus. Et quanto Poloniorum regio in remotioribus mundi partibus sita esse cognoscitur, tanto ei propensiori studio nos conuenit inminere et apostolice tuitionis atque auctoritatis necessaria munimenta conferre. Dignum est equidem, ut, qui ad ecclesiarum regimen assumti sumus, proearum libertate sollicite uigilemus et neprauorum hominum molestiis agitentur, aut per eos suis bonis et possessionibus, quocumque tempore destitui ualeant, salubriter prouidere curemus. Quamobrem, uenerabilis frater Iacobe, tuis postulationibus clementer annuimus et gneznensem ecclesiam, cui deo auctore presides, apostolice sedis priuilegio communimus, Statuentes, ut quascumque possessiones, quecumque bona iuste et canonice eadem ecclesia possidet aut infuturum rationabiliter poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata seruentur.

In quibus hec propriis nominibus exprimendo (!) subiunximus: De *gnezden*, De *ostrov*, *delecna*, de *Nakel* usque ad fluvium *plituiza*, de *landa*, *decalis*, *dechezram*, de *Ruda* plenarias decimationes annone, mellis et ferri, tabernarum, placitorum, pellicularum mardurinarum et uulpinarum, porcorum, thelonei tam in ipsa ciuitate, quam per omnes transitus ciuitati vel castellis nominatis adiacentes.

Item prouincia *deznein* cum decimis, cum foro, cum lacubus et cum omni iuridicione seculari, his contenta villis: *Grochouisca* cum his possessoribus: *Dureviz*, *Radenta*, *Mislac*, *Sirac*; *Staribiscupici* cum his: *Zlauos*, *Ruz*, *Sul*, *Balouanz*, *Vitossa*, *Pantis*, *Zmarsc*, *Miloch*, *Craic*, *Negloz*, *Conus*, *Dal*, *Marlec*, *Criz*, *Posdech*, *Redanta*, *Zmogor*, *Dome*, *Digoma*, *Gobilca* (anstatt *Cobilca*), *Parech*, *Clobuchec*, *Pampic*, *Candera*, *Comor*, *Sdomir*, *Pandetech*, Quorum quidam in *Zagorin* manent; *Scaple* cum his: *Ocroz*, *Smars*, *Cyrnela*, *Zdeuy*, *Sarnota*, *Sulec*, *Milochat*, *Chrap*, *Dlotla*, *Tais*, *Goli*, *Sedlon*, *Costol*, *Milich*, *Lederg*, *Sulirad*, *Puca*. Item *Sirdnici* cum his possessoribus: *Carna*, *Dobec*, *Miley*, *Snouid*, *Targossa*, *Tyrpis*, *Mesec*, *Mantina*, *Louanta*. Item *Potulino* cum his: *Suirsc*, *Boranta*, *Curassec*, *Selistriy*, *Redec*. Item *Opole* cum his: *Chotan*, *Sulizlav*, *Miley*, *Dobros*, *Vssebant*, *Vissima*, (*Vissuna?*), *Radotech*, *Cosussecc*, *Suc*,

*Nadey, Milos, Volis, Duisen, Crostauz, Goli, Crost, Cussa, Domas-
ca, Rados, Sostroch, Nessul, Teples, Miley, Milachec, etiam Mogilec,
Sobanta, Nemiris. Item inuilla sagitariorum Golec cum sociis suis.
Item Dochunov cum his: Zach, Osar, Dalost, Siman. Item Gorice cum
histis: Carnes, Pouoz, Belina, Reck, Milic, Nesnavy, Buza, Miley.
Item Dochunov cum his: Trup, Gores, Dobrina, Crston, Negloz, Drogo-
mizl, Pantis, Buzc, Lucha, Miley, Deuentliz. Bescorist cum posseso-
ribus: Brodec, Chuz, Chropec, Blis, Neudas, Radost, Broda. Item
Villa Piscatorum cum his: Vsemir, Miranta, Plaste, Vsemir, Brucha,
Nemir, Crik, Pella, Crisan, Bogdan, Carz, Prussota, Potr, Sdanto,
Piscor, Gogola, Blizuta, Sulidad, Sulis, Cecer, Rados, Vrotis, Go-
des, Ninomizl, Dal, Domazul, Dobrozodl, Ziroch, Glouca, Sirozlau.
Item Vruti cum his: Tessimizl, Brodic, Zmars, God, Tessimizl, Bli-
zina, Tangomir. Zedlanta, Milouit, Precart, Trebna, Goless, Dalchic.
Item Uilchecov cum his possessoribus: Ziroch, Vnemisl, Stres, Chro-
pec, Vnca, Gostina, Parchina, Sinoch, Vneuit. Item Balouezici cum
his: Radost, Dobromisl, Crisan, Chelzt, Ies, Neustrop, Razc,
Chaianta, Rezc, Sdevy, Zarbinouiz, Milouan, Sodlc, Neznavy, Sulic,
Quasca. Item Lestniz cum his: Milovy, Pribissa, Vilchanta, Malisca,
Crusc, Bachora, Cyg, Balossa, Vssezodl, Ies, Trebemisl, Vilcan,
Domay, Gan, Nemoy, Crston. Item Chomantovo cum his: Sulichna, Mis-
lim, Suchora, Malozimiz, Sidlo, Jezor, Bichek, Redonc. Item Silche
cum his: Silca, Milouan, Nezul, Radeta, Techuta, Zippen, Crepc,
Zmil, Redos, Lestniza, Vnemizl, Gamba, Bogumil. Item Sodouo cum
his: Stanoch, Pislá, Boruch, Voian, Dargorad, Radost, cui primo-
genitus Rpis, Nesda, Vilcos, Serucha, Blizohe, Rados, Rados,
Ruzouiz. Item Dobrileuo cum his possessoribus: Sulistry, Crostauz,
Rzek. Item Zuepraucici cum his: Cuz, Crotossa, Oslab, Suliuy, Radost,
Cochan, Domauy. Item Lissinino cum his: Ponat, Quatec, Targossa,
Stralec. Item Scarbinichi cum his: Budizlau, Mlodos, Vcad, Zuar,
Zlauic, Chestoch, Grochot, Sdan, Darsc. hii omnes cum aliis aduenis
et omni posteritate archiepiscopales sunt.*

BOGURODZICA

Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiena Maryja!
 U twego syna gospodzina, matko zwolena Maryja!
 Zyszczy nam, spuści nam, Kiryjelejzon.

Twego dzieła Krzyciciela, Bożycze,
 Usłysz głosy, napełń myśli człowiecze.
 Słysz modlitwø, yøż nosimy,
 A dać raczy, jegoż prosimy,
 A na świecie zbożny pobyt,
 Po żywocie rajski przebyt, Kiryjelejzon.

KAZANIA ŚWIĘTOKRZYSKIE

(Na dzień świętej Katarzyny)

Surge, propera, amica mea, et veni.

Ta słowa pisze mødny Salomon, a sø słowa
 syna bożego, tøto świętø dziewicø Katerzynø
 w sławø krolewstwa niebieskiego wabiøcego.
 Wstań, prawi, pośpiej siø, milutka moja, i poj-
 dzi. I zmowi syn boży słowa wielmi zna-
 mienita, jimiż każdø duszø zbożnø pobudza,
 ponøca i powabia. Pobudza, rzeka: wstań;
 (ponøca) rzekø tako: pośpiej siø; powabia, rzeka:
 i pojdzi. I (mowi tako:) Wstań, otbødź, prawi,
 stadła grzesznego, pośpiej siø w lepsze z do-
 brego, pojdzi tamo do krolewstwa niebieskiego.
 I mowi: wstań, ale w świętem pisani czterakim
 ludziem, pobudzajø je, mowi (Bog) wszemogøcy:
 wstań, pokazujø, iż sø grzesznicy stworacy.
 Bo mowi to słowo (Bog) albo siedzøcym albo
 śpiøcym albo leżøcym albo umarłym. Siedzøcy
 sø, jiz siø k dobremu obleniajø; leżøcy
 sø, jiz siø w grzesze kochajø; śpiøcy sø,
 jiz siø w grzeszech zapiekłajø; (umarli) sø,
 jiz w miłosci bożej rospaczajø. A tym wszem
 tento Bog miłosciwy mowi, rzeka: wstań.

I mowi pirzwiej siedzøcym: wstań, jiz
 siø k dobremu obleniajø, stworodla, iż na
 bødøce dobro nie glødajø, iż (w) wrzemiennem
 dobrze lubujø, iż czego jim dojc nie pamiøtajø,

iż o sobie ni jedne piecze nie imajø, a tego dla iżeć k dobremu wstać siø obleniajø, przeto przez (ślepego) dobrze siø znamionajø, o jemże pisze święty Łukasz: *Caecus sedebat*: ślepy, bo na bødøce dobro nie glødał; siedziesze, bo w dobrze (wrzemiennem) lubił; podle drogi, bo czego jemu było dojć nie pamiøtał; (ubogi), bo nics dobrego nie imiał. A przeto i święta Katerzyna (czujnego) sòmnie-
nia była, ku głosu syna bożego wstać (skora) była.

A wtore mowi bog miłosciwy ležøcym, jiz siø we złem kochajø. A tacy dobrze sø przez inego niemocnego paralityka trudnø niemocø uražonego znamionani. O jemże pisze święty Łukasz: *Offerebant ei miserum paralticum iacentem in lecto ...* Cso nam przez tego niemocnego na łozy ležøcego znamiona? Zawierne nics inego, kromie człowieka grzesznego, we złych skutcech przešpiewaiøcego, jenże, nie pamiøtajø dobra wiekujego, obiøzał siø tomu, což jest wrzemiennego, leniw ku wstaniu czynić kaźdego skutka dobrego, *qui propter momentaneum (non ti)met eternum supplicium, quo cruciatur.* Święta Katerzyna nie mieszkaci jest stała, we złem nie leżała, asi (?) i ty, (jiz sø) w błød-
nem stadle leželi, ty jest swojø naukø otwodziła, jakož siø czcie w je świętem
żywocie .....

(Na dzień Bożego Narodzenia).

Idzie tobie krol zbawiciel, iž by nas ot wiecz-
ne śmierci zbawił .....

Zawierne nicsci (?) nam nie mieszkać,
ale by zbawiciela i jego przyšcia požødać, by
on racył togodla w nasza sirca zawitać i nas
wrogow naszych widomych i niewidomych uchować.
O nichże mowi Jeremijasz (48, 5, 6): *In
descensu Corrozaim hostes ululatum contritionis*

audierunt. Fugite, salvate animas vestras.
 Wystópajøc z miasta Corrozaim nieprzyjaciele,
 to sø djabli, wrodzy człowieka grzesznego,
 głos sø, prawi, skruszenia usłyszeli. ....
 Widzcie Boga miła zbawienie i idzcie wieli-
 kie syna bożego przyjaźni. Corrozaim wypra-
 wia siø tajnica moja mnie, a znamionuje siø
 sirce tajnymi grzechy skalano i ot tego
 zbawiciela złymi uczynki (otpadło) i w temto
 mieście Corrozaim we (?) wiekujem śmiertnem
 (grzesze) zanurzone i utonøło. K niemuż gdaż
 człowiek grzeszny rospamiøtajø støpi, to czu
 sam siebie wspomienie, z tajnego sirca
 (rzeki) gorzkich szez za grzechy wyluje i
 to uznaje, kiegdy sgrzeszył, w kakie wrze-
 miø sgrzeszył, kilkokroć sgrzeszył, ktorymi
 grzechy tworca swego na gniew powabił. A ja-
 kokoli to grzeszny człowiek uczyni, tako nagle
 sirce jego jemu doradzi, iżby grzecha ostał,
 swoich grzechow sirdecznie żałował i (s) świętø
 cyrekwiø dziańsia zawołał: *Veni domine et noli
 tardare, relaxa fascinora (?) plebi tuae Israel.*
 Toćto i jeść prawda, iż idzie tobie krol
 zbawiciel, iżby nas ot wieczne śmierci zbawił.

A trzecie idzie tobie ubogi, iżby ty w ubo-
 stwie nie styskował .....

...Toć ubogi krolewic był, iż nie imiał,
 gdzieby swojø głowø podkłonił (Łukasz 9, 58).

...I przeto iż nie imiał w swem narodzeni,
 gdzieby swø głowø (podkłonił), togo dla przed
 wołem a przed osłem w jasiłkach (syn boży
 położon) był. Bo dziewica Maryja aż pieluszek
 dobrych (w to wrzemiø) nie imiała, a togo
 dla ji we złe chustki ogarnøła. (*Invenerunt*)
eum pannis involutum et positum in praesepe.
 Należli ji, prawi (prorok, w chustki)
 ogarnionego a w jasiłkach położonego. Toć
 wiem wielkie (ubostwo krola) tako csnego, iż
 jest tako śmierne przyście i tako śmierne
 narodzenie (imiał ten), jenże przez poczøtka

s Bogiem oćcem jest krolewał. To ci jest,
iżbie idzie tobie krol ubogi na to, iżby ty
w ubostwie nie styskował.

A trzecie idzie tobie krol śmierny na to,
iżby ty nie bujał, iżby onego bujnego krola
djabła nie naśladował .....

...Nie naśladowujmy towarzystwa luda i krola
bujnego, ale bødźmy z towarzystwa krola
śmierneho, ...jenże siø nie żadał przyjąć
lichot człowieczych. W czym że ty, człowiecze,
możesz bujać, a tego, iżbie idzie tobie krol
śmierny, nie chcesz pamiøtać? .....
Gdaż siø, prawi, uśmierzyło tako mocne bostwo,
w czym bujać może nasze mdłe człowiecstwo ....

O toć jesmy (słyszeli), iżbie idzie (tobie krol)
prawdziwy, bo nikomemu krzywdy nie uczynkał;
idzie tobie krol (zbawiciel), iżby ty s nim na
wieki krolewał; idzie tobie krol ubogi, by ty
(w ubostwie) nie styskował; idzie tobie krol
śmierny, by ty nie bujał. A przeto .....
.....krol twój idzie tobie, iżby ty s nim
na wieki wiekom .....krolewał, jegoż kro-
lewstwa domieści (nas Bog wszemogøcy). Amen.

PSALTERZ FLORJAŃSKI

Psalm VIII.

Gospodnie Boże nasz, kako dziwne jest imię twoje
we wszelikiej ziemi!

2. Bo powyszono jest wielmożstwo twoje
na niebiososa.

3. Z ust dziecskich i ssących zwirzchował jeś
chwało prze nieprzyjaciela twoje, aby skaził nie-
przyjaciela i pomściciela.

4. Bo uźrzę niebiososa twoja, działa palców
twoich, miesiąc i gwiazdy, jeż jeś ty uczynił.

5. Cso jest człowiek, iż ji pomnisz, albo
synczłowieczy, iż je nawiedzasz?

6. Uczynił jeś ji małem mniej wszech angiełow,
sławo i czię koronował jeś ji, i postawił jeś ji nad
działa rōku twoju.

7. Wszystko podbił jeś pod nogi jego, owce i
skot wszystek, i nadto wszystek zwierz polny;

8. Ptacy niebiescy i ryby morskie, jeż przechodzę
stdze morskie.

9. Gospodnie Boże nasz, kako dziwne jest imię
twoje we wszej ziemi!

Psalm XVII.

Miłować cie bōdę, gospodnie, mocy moja; gospodzin
ścwardzenie moje, i utoka moja, i zbawiciel moj.

2. Bog moj i pomocnik moj, i nadzieję bōdę
imieć w niem;

3. Zaszczytca moj, i rog zbawienia mego, i
przyjemca moj.

4. Chwałę wzowę gospodna, a od nieprzyjacielow
moich zbawion bōdę.

5. Ogarnęły sę mnie boleści śmiertne; i strumienie
lichot zamęciły sę mie.

6. Boleści pkielne ogarnęły mnie; zastępiła sę
mie sidła śmiertna.

7. W zamętcie mojem wezwał jeśm gospodna, i Bogu
memu wołał jeśm.

8. I wysłuszał z kościoła świętego swego głos
moj; i wołanie moje weszło jest w uszy moje.

9. Poruszyła się jest i wesdrzała ziemia; za-
łożenia gor zamocna są, i poruszona są, bo roz-
gniewał się jest na nie.

10. Wzcedł jest dym w gniewie jego, a ogień
od oblicza jego zażęł się jest, węgłe rożgło się
jest od niego.

11. Nakłonił niebiosą i sstąpił jest; a ciem-
ność pod nogami jego.

12. I wstąpił jest na Cherubin i latał; latał
jest na pierzu wiatrow.

13. I położył jest ómy szerokość swój; w
okródze jego stan jego; woda ciemna w obłocach
powietrznych.

14. Przed blaskiem w obeźrzeniu jego obłocy są
szli; grad i węgłe ogniowe.

15. I pogrzmiał jest z nieba gospodzin, i wszęch
najwyższy dał jest głos swój: grad i węgłe ogniowe.

16. Posłał strzały swoje i rozproszył jest je;
błyskawice rozmnożył i zamoccił je.

17. I pokazały są się studnie wod, i zjawiona
są założenia ziem.

18. Od karania twęgo, gospodnie, od węcchnienia
ducha gniewu twęgo.

19. Posłał z wysokości i wziął jest mie; i wyjął
mie z wod wiela.

20. Wytargł mie z nieprzyjacielow moich silno-
mocnych, i od tych cso mie nienawidzieli; bo są się
wzmogli na mi.

21. Przeszli są mie w dzień udręczenia mego; i
uczynił się jest gospodzin zaszczytca moj.

22. I wywiodł mie jest na szerokość; zbawiona
mie uczynił, bo chciał mie.

23. I odpłaci mi gospodzin podług prawdy mojej,
i podług czystości moju røku odpłaci mnie.

24. Bo strzegł jeśm drog bożych, ani jeśm złę
nosił od Boga mego.

25. Bo wszystkie sądy jego w obeźrzeniu mojem;
a prawd jego nie odpędził jeśm otemnie.

26. I bódø niepokalan z nim; i chować sie bódø od lichoty mojej.

27. I odpłaci mnie gospodzin podług prawdy mojej; i podług czystoty røku moju w obeźrzeniu oczu jego.

28. Z świętym święt bódziesz, a z møżem bezwinnym bezwinni bódziesz;

29. I z wybranym wybrany bódziesz, a z przewrotnym przewrocon bódziesz.

30. Bo ty lud śmierny zbawion uczynisz, a oczy pysznych uśmierzisz.

31. Bo ty oświecasz świecø mojø, gospodnie; Boże moj, oświeci ćmy moje.

32. Bo w tobie wytargnion bódø od pokusy, i w Bodze mojem przedø przez mur.

33. Bog moj, niepokalana droga jego; wymøjwy Boże ogniem skuszony; zaszczytca jest wszech pwajøcych weń.

34. Bo kto Bogiem przez gospodna? albo kto bogiem kromia Boga naszego?

35. Bog, ienże przepasał mie mocø; i położył jest niepokalanø drogø mojø.

36. Jenże zwirzchował nogi moje jako jeleniow, i na wysokościach postawiajø mie;

37. Jenże uczy røce moje ku bojowi, i położył jest jako łączyszczce mosiødzowe ramiona moja;

38. I dał jeś mi zaszczycenie zbawienia twego, i prawica twoja przyjøła mie;

39. I kaźń twoja poprawiła jest mie do do końca, i kaźń twoja ta mie nauczy.

40. Rozszerzył jeś chody moje podemnø; i nie sø pomdloni śladowie moi.

41. Gonić bódø nieprzyjaciele moje, i połapiø je; ani sie obrocø, aliź zginø.

42. Złamiø je, ni bódø mogli stać; padnø pod nogi moje.

43. I przepasał jeś mie mocø ku bojowi; i podbił jeś wstajøce na miø pod miø.

44. I nieprzyjaciele moje dał jeś mnie tyłem, i nienawidzøce mnie zagładził jeś.

45. Wołali sę, ani był, jenżby (je) zbawiony uczynił, ku gospodnu; ani wysłuszał ich.

46. I zmniejsz sę je, jako proch przed obliczym wiatrowym; jako błoto ulic zgładz sę je.

47. Wyimiesz mie od przeciwołwi sęcego luda; ustawisz mie w głow sę pogańsk sę.

48. Lud, jegoż je sę nie znał, służył mi; w słu sę ucha posłuszał mie.

49. Synowie cudzy zełgali sę mnie, synowie cudzy przestarzeli sę sie, i chramali sę od swoich drog.

50. Żyw jest gospodzin, i błogosławiony Bog moj, i powyszon b sę Bog zbawienia mego.

51. Boże, jenże m sęcis sę mie, i poddawasz lud pod mi sę, zbawicielu moj, od nieprzyjacielow moich gniewliwych.

52. I ode wstaj sęcych na mi sę powyszysz mie; i od m sęża lichego wytargniesz mie.

53. Przeto spowiadać sie b sę tobie w ludziach, gospodnie; i twemu imieniu psalm b sę mołwić.

54. Wielikoczyni sęc zbawienia krola jego, i czyni sę miłosierdzie pomazańcu swemu Dawidowi, i płodu jego aż na wieki.

KAZANIA GNIEŹNIĘSKIE

Kazanie pierwsze.

(Na Boże Narodzenie)

Dziatki miłe, iże jako to wy sami dobrze wiecie i teże wy o temto często słychacie, gdyżci siø ktoremu królewí albo ksiøżøciu syn narodzi, tedyć wiøc po wszytkiemu krolewstwu posły (? pošli) biežø a to orødzie oni powiedajøc, ižci siø jest był królewic narodził, a takiežci swiøci angieli øc to oni byli uczynili, iże gdyž ci siø xt jest był narodził, tedyć wiøc ižeć oni o jego narodzeniu øc nam byli powiedali. A na
10 powietrzuc słodkie pienie øc oni byli śpiewali, arzekøc tako: *Gloria in excelsis*, chwała bødź Bogu na wysokości, a mir boży bødź na ziemi ludziem dobre wole. A przez toć swiøty Łukasz tato słowa on mowi, rzekøcz tako: Iże jacieśm namniejszy poseł od miłego xpa, a powiedamci ja to wam wszytkim xpianom wiernym i teże sługam bożym, ižci siø na ten świat nasz zbawiciel jest narodził z krolewny niebieskie a z dziewice panny Maryje, cości on tento świat odkupić ma.
20 A przezto gdyżci siø xt jest był na tento świat narodził, tedy wiøc krolewstwo niebieskie takoć jest ono barzo wielikim niebieskim wiesielim napełniono, ižeć siø jest ludziem na ziemi tako było widziało, jakoby siø ono na nie obalić było chciało. A to w tento czas, gdyżci siø k nam z niebios swiøci angieli wiesieløc siø byli støpowali. A to dajøc chwałę krolu niebieskiemu i teże naszemu xpowi miłemu. Ižci nasz miły ihu xt narodziłci siø jest on był w
30 tento czas, gdyżci stare lato schodzi a nowe przychodzi, przezto, ižbyć siø na skończeniu świata ukazał przyć k nam. A teź ci nasz xpt miły jest ci siø on w tento czas był narodził, gdyżci dnia przybywa, a nocy ubywa, tego dla iže któryć człowiek weń wierzy, tenci bødzie

wezwan ku wiekuje swiatłosci krolewstwa
niebieskiego; težci xt jestci on poznan
był swiatłościø, przetto iżci on niebo i
ziemiø oświeca. A zaprawdøć by tento człowiek
40 był barzo grzeszny, jenżeby on od teto swia-
tłości nie był oświecon w jego duszy. A przetto
ktoryć człowiek miedzy nami chce być w jego
duszy tøto swiatłościø oświecon, prosiż ty dzi-
sia xpa, jenżeć siø jest był jako dzisia
narodził, arzekøc tako: moj miły Panie Boże,
proszø ja dzisia grzeszny człowiek twego
miłosierdzia, aby mi raczył mojø grzesznø
duszø twym miłosierdzim oświecić a świętym
jø duchem napełnij tako, iżbych ci ja na temto
50 świecie tako tobie służył, jakobych ci ja swoje
duszy nalazł zbawienia, a potem królewstwo nie-
bieskie. A przetto chcem-li tamo my grzeszni
ludzie do tego to wiesiela krolewstwa niebie-
skiego przyć, tegoć my sami sobø nie możemy
dostøpić, a to przez daru ducha świętego. A
teże przez pomoc(y) panny Maryje. A przetto
my ucieczmy siø dzisia k nie, zawitajøc jø
tøto modlitwø, jakoć jest jø był zawitał z
krolewstwa niebieskiego Gabryjel ańjoł, rzekøc
60 tako: Zdrowa Maryja, miłościś pełna, Bóg z
tobø, Bog w trocy jedyny ociec, syn, duch.

BIBLJA KRÓLOWEJ ZOFJI

Genesis XXII

Potem, gdyż się było stało, pokusił Bog
Abrahama, arzekąc jemu: Abraham, Abraham!

A on odpowiedział:

- Awo jeśm.

Tedy rzekł jest k niemu Bog:

- Weźmi syna swego jedzinego

Izaaka, jegoż miłujesz, jidziż do ziemie
widzenia, a tamo ji obietuj za obietę na
jednej gorze, jeżto ja ukażę tobie.

10   Tako Abram, w nocy wstaw, osiodła osła
swego, pojmie z sobą dwa młoda pacholki a
Izaaka swego syna.

A gdyż był drwiec naszczepał sobie ku
przebytku, szedł na ono miasto, jako jemu
Pan Bog przykazał.

Potem trzeci dzień wznosił swoje oczy,
i uźrzał miasto opodal.

I rzecze ku sługam:

20   - Czekajcie tu z osłem, a jać z synem tam
pojđę, a gdyż się pokłonimy, wrocimy się k wam.

Tedy weźmie drwa ku przebytku i wzwiózcie
na Izaaka, na swego syna, a sam nioś ogień
w ręku a miecz.

A gdyż już samadwa idzieta, rzecze Izaak
ku oćcu:

- Oćcze.

A on odpowie:

- Cso chcesz, synu?

A on rzecze:

30   - Toć są drwa ku przebytku a ogień, a gdzie
jest obieta?

Rzecze Abraham:

- Bog moj, ten nama ni z czego może dać.

I szłaśta pospołu aż na to miasto, i przy-
szłaśta tam, gdzie jemu był Bog ukazał, na
jemżeto udziałiał ołtarz i nakładł nań drev.

A zatym rękę podniesie miecz, aby Izaaka

swego syna ofierował.

40 A teŝe godziny ańjoł Boży zawoła z nie-
bios, rzekøc:

- Abraham!

A on odpowiedział:

Awo jeśm.

I rzekł jest k niemu ańjoł:

- Nie wznosi swej røki na swego syna, ani
jemu cso czyń, bocjeśm ninie poznał, iŝe siø
Pana Boga bojisz, aŝe swemu synu jedzinemu
prze miø nie odpuścisz.

50 Wznosił Abraham oczy swoje, uŝrzy za sobø
barana, jegoŝto uderz (?) za rogi, i weźmie
ji i ofieruje Bogu miasto syna swego.

Exodus XX

A mowił jest Pan rzeczy tyto wszyćki:

Jać jeśm Pan Bog twój, ktory jeśm wywiødł
ciø z ziemie Egipskiej, z domu słuŝby.

Nie bødziesz mieć bogow cudzych przede mnø.

Nie uczynisz sobie obrazu rytego, ani kaŝ-
dego podobieństwa, ktore jest w niebie z wirz-
chu, a cso jest na ziemi na dole, ani tych
rzeczy, ktore søø w wodach pod ziemiø.

10 Nie bødziesz sie jim kłaniać ani jich czcić.
Boć ja jeśm Pan Bog twój, mocny mściciel,
nawiedzajøcy otcøw nieprawośći na syny, na
trzecie i na czwarte pokolenie jich, ktorzy nie-
nawidzieli søø mnie. A czyniø miłosierdzie nad
tysiøcmi tych, ktorzy miłujø miø, a strzegø
przykazania mego.

Nie weźmiesz jimienia Pana Boga twego na
darmo, bo nie bødzie mieć jego Bog niewinnego,
ktory przyjøl jimiø Pana Boga swego na darmo.

20 Pomni, aby dzieñ sobotni ŝwiøcił. Sześć
dniow bødziesz robić, a bødziesz dziełał (?)
wszytka dzieła. Ale siødmy dzieñ sobota Pana
Boga jest. Nie bødziesz w niem czynić swego
dzieła, ty i syn twój i cora twa, słuŝga twój

i służebnica twoja, dobytczø tve i przycho-
 dzieñ, ktory jest w wrociech twych. Bo w
 sześci dnich uczynił Bog niebo i ziemiø,
 morze i wszystko, coż w nich jest. I od-
 poczynøł jest w dzieñ siódmy. I przeto
 30 pożegnał jest Pan dniowi sobotniemu i poświę-
 cił (?) jest ji.

Czci otca swego i matkø swø, aby był
 długiego wieku na ziemi, ktorø Pan Bog da
 tobie.

    Nie zabijesz.

    Nie cudzołoż.

    Nie czyñ kradzieża.

    Nie bødiesz mowić przeciw twemu bliźniemu
 krzywego świadectwa.

    Nie żødaj domu bliźniego twego. Ani bødiesz
 40 żødać żony jego, ani służy, ani służebnice, ani
 wołu, ani osła ani wszego, co jego jest .....

Judyt VIII

I stało siø, gdyż ta słowa usłyszała Judyt
 wdowa, jaż była dziewczka Merary,.....a jej
 møż był Manases, jen umarł we dnioch żniwa
 jøczmienego, bo stał nad żenicy, jż suopy
 wiøzali na polu, a przyszedszy wiødro wielkie
 na jego głowø a uraziło ji, i umarł jest w
 Betuli, mieście swem, a pochowan jest tu z
 oocy swymi. I była Judyt żona jego ostała
 wdowø już trzy lata a sześć miesiøcow. A na
 10 zwirzchniem podniebieniu swego domu uczyniła
 sobie tajny pokoik, w niemże z swymi dziatkami,
 zawarszy siø, przebywała, mając na swych łødź-
 wiach gżło włosiane, pościła siø po wsze dni
 żywota swego, kromie dniow sobotnich a dniow
 nowego miesiøca a świętkow domu izrahelskiego.
 A była wielmi jasnego weźrzenia, jejżeto møż
 był odumarł w bogactwie wielkiem, a czeladź
 opłwitø, a jimienie stada wołow a stad owczych
 pełno. A ta była między wszemi nasławøtniejsza,

20 iże się bała Boga barzo, a nie był niżadny,
 ktoby mówił o niej złe słowo. Przeto gdyż
 ona usłyszała, iże Ozyjasz ślubił podać
 miasto po pięci dnioch nieprzyjacielom,
 posłała ku kapłanom Chabri a Charmi, aby
 przyszli k niej. A gdyż przydę, rzecze k
 nima: .....

I rzekła Judyt: "Jako znacie, iże csom
 mogła mówić, z Boga jest; takież to, csom
 umieniła uczynić, jestli z Boga, skuszcie,
 30 a za to proście Boga, aby pewně uczynił radę
 mę. Staniecie u brony mieśćskiej tej nocy, a
 jać wynidę z swę służebnicę. A proście, jakoś-
 cie rzekli, iże w pięci dnioch zeżrzy na swój
 lud izrahelski. A nie chcę, byście wy spytali
 uczynka mego. A dokęd wam nie ukażę, nics
 jinego nie będź, jedzinie modlitwa za mię ku
 Panu Bogu naszemu.

I rzeknie Ozyjasz, kapłan judzski: "Jidzi
 w pokoju, a Pan będź z tobę na pomstę naszych
 40 nieprzyjacioł".

A wrociwszy się, odeszli.

IX

A gdyż oni odeszli, weszła Judyt do prze-
 bytka swego, a oblekszy się w cylicjum,
 nasuwszy popiołu na swę głowę, a padszy na
 ziemię, wzwoła ku Panu Bogu, rzekęc: Panie
 Boże oćca mego Symeona, jenżes jemu dał miecz
 ku obronie przeciw czudzokrajnom, již byli
 nasilnicy .....i podałeś żony jich w plon,
 a dziewczki jich w jęcstwo, a wszytek jich plon
 50 w rozdział sługam twym, již gorlili się prze
 zakon twój: proszę, Panie Boże moj, wspomóż
 mi wdowie. ....

Weżrzy ninie na stany Asyrskie, jakoś
 raczył weźrzeć na stany Egipskie, gdy po
 twych sługach w odzieniu bieżeli, ufajęc w
 swe wozy i w swe jeźće i w wielikość
 bojownikow. A tyś weźrzał na jich zastępy,

a ómy je znódziły. Dzierżała głóboć
nogi jich, a wody je wszystkie pokryły.

60 Takież się stań i tym, Panie, już ufaj
w swój wielkość i w swe wozy i w swe spustki
i w swój strzeł i w swe włocznie, a nie
wiedz, iż Ty sam Bog nasz, jen trzesz
bogi przeciwne ot początku, a Pan jest jimi
tobie samemu. Wzwięź rami twoje jakoś ot
początku czynił, poraż jich moc silną moc
twoją. Ać jich moc padnie w twojej gniewności,
już ślubuję, iż chcę rozruszyć twoją święć a
pogańbić stanek twego jimienia,

70 mieczem swym rog ołtarza twego. Uczyń, Panie,
aby pycha jego własnym mieczem jego głowa
była ścięta. Ać będzie jót siđem swych oczu,
na mię względnę, a uderzysz ją łaskę warg
mych. Daj mi, Panie, ustawiczość na mej myśli,
abych jim pogardziła, a wszystkie moc jego abych
przewrociła. Bo to będzie pamięć jimienia
twego, gdyż ręce żeńskie ją porzucita. Bo nie
jest siła twoja w zebraniu luda, Panie, ani w
sile końskiej wola twoja, ani się tobie pyszni
lubili od początku, ale pokornych a cichych

80 zawżgi się tobie lubiła modlitwa. Boże niebieski,
stworzycielu wód, a panie wszego stworzenia,
usłysz mię nędznę tobie się modlęcę a w twoje
miłosierdzie ufajęcę. Wspomień, Panie, na sługę
twoją, a daj słowo w moje usta, a serce mego umysłu
posil, aby dom twój w poświęceniu twym ostał.
Ać wszyscy naródowie poznaję, iż Ty Bog, a nie
jest jiny kromie ciebie.

LEGENDA O ŚW. ALEKSYM

Ach! krolu wieliki nasz,
Coż ci dzieją Maschyjasz,
Przydaj rozumu k mej rzeczy,
Me serce bostwem obleczy,
Raczy mią mych grzechow pozbawić,
Bych mogł o twych świątych prawić.

Żywot jednego świątego,
Coż miłował Boga swego,
Czta w jednych ksiągach o nim,
Kto chce słuhać, ją powiem:

W Rzymie jedno panią było,
Cożć Bogu rado służyło,
A miął barzo wielki dwor,
Procz panosz trzysta rycerzow,
Co są mu zawždy służyli,
Zawždy k jego stołu byli;
Chował je na wielebności i na krasie,
Imiał koždy swe złote pasy.
Chował siroty i wdowy,
Dał jim osobne trzy stoły;
Za czwartym pielgrzymi jedli,
Ci (ji) do Bogą przywiedli.
Eufamijan jemu dziano,
Wielkiemu temu panu,
A żenie jego dziano Aglijas.

.....

Był wysokiego rodu,
Nie miał po sobie żadniego płodu.
Wianc ci jąli Boga prosić,
Aby je tym darował,
Aby jim jedno plemią dał.
Bog tych prośby wysłuchał.
A gdy się mu syn narodził,
Ten się w lepsze przygodził:
Wianc mu zdziano Aleksy.
Ten był oćca barzo lepszy.
Ten wianc służył Bogu rad.

Juże był star dwadzieścia lat,
 Wiac k niemu rzekł ociec słowa ta:
 Miły synu! każą tobie,
 Pojim-że jakąć żoną sobie;
 Ktorej jedno bandziesz chcieć,
 Ślubią tobie, tą masz mieć.

.....

A wiac mu cesarz dziewczka dał,
 A papież ji z nią oddał.
 A w ten czas papieża miąno,
 Innocentius mu dziąno. ....
 Ktorej krolewnie Famjana dziąno,
 Co ja Aleksemu dano.

.....

Spotkawszy ojca w mieście nie dając
 się jednak poznać, jął go prosić:

W jimią Syna Bożego
 I dla syna twego Aleksego,
 A racz mi swą jełmożna dać,
 Bych mógł ty odrobiny brać,
 Co bądą z twego stoła padać.
 Jego ociec to usłyszał,
 Iż jemu synowo jimią wspomionał:
 Tu silno rzewno zapłakał;
 Wiac ji Boga dla chował.
 A gdy usłyszał taką mową,
 Zawinał sobie płaszczem głową:
 Tu sia był weni zamat wkradł,
 Mało eże z mostu nie spadł.
 Podał mu szafarza swego,
 Ten mu czynił wiele złego:
 Tu pod wschodem leżał,
 Każdy nani pomyje, złą wodą lał.

A leżał tu sześćnaście lat,
 Wszystko cirpiał prze Bog rad;
 Siodmegonaście lata zachorzał był,
 Co sobie nic czynił.
 A wiac, gdy już umrzeć miał,
 Sam sobie list napisał

I ścisnął ji twardo w rące,
Popisawszy swoje wszystkie mąki
I wszystkie skutki, co je płodził,
Jako się na świat narodził.
A gdy Bogu dusza dał,
Tu się wielki dziw stał:
Same dzwony dzwoniły,
Wszystkie co w Rzymie były.
Więc się po nim pytano,
Po wszystkich domach szukano;
Nie mogli go nigdzie znaleźć,
A wszędzie nie chcieli przestać.
Jedno młode dziecko było,
To im więc ujawniło,
A rzekąc: Aż wy nie wiecie o tym,
Kto to umarł, jać wam powiem:
U Eufamijac leży,
O nimże ta fałda bieży;
Pod wschodem jej najdziecie,
Ać go jedno szukać chcecie.
Więc tu papież z kardynałami,
Cesarz (z) swymi kapłanami
Szli do niego z chorągwiemi,
A dzwony wszędzie dzwoniły same;
Tu więc była ludźmi siła,
Silna wielka ciszcza była.
Kogo koleś para zaleciała
Od tego świętego ciała,
Który leś chorobą miał,
Natemiśc zdrow ostał;
Tu są ładne cztery świece stały,
Co są więc w sobie światy ogień imiały.
Chcieli mu list z ręki wziąć,
Nie mogli go mu wziąć:
Ani cesarz, ani papież,
Ani wszystko kapłaństwo także,
I wszystkie lud do tego,
Nie mogli rozdrzeć nic ranki jemu.
Więc wszyscy prosili Boga za to,
Aby im Bog pomógł na to,

By mu mogli list otjać,
A wždy mu go nie mogli otjać,
Eżby ale poznali mało,
Coby na tym liście stało.
Jedno przyszła żona jego,
A śćgła rąka do niego,
Eż jej w rąka wpadł list.

.....

A gdy ten list oglądano,
Natemieście uznano,
Iż był syn Eufamijanow.

KODEKS ŚWIĘTOSŁAWÓW

III (3) Othych, kthorzi nyepodyaną stoyą Chorangwyą.

Prawa slachathnego. Nyekthorzi znasznych slyachczyczow, gdi nagrodzech przeczyw nyeprzyiaczelyoom bywayą polozzeni, othrzvczyw-szy wszystką sromyeszlywoszcz znaamnyeszą drvsznością naslyadvyancz, nypodczyyą chorąngwyą znaszey woyszki stanowycz są obyikli, nathen konyecz akthemv konczy, aby pvszek, Czwyrdzy alybo woyenney stro-zzey są vwyarowali yobroni, yansz gynsi braczya gych pod pewnymy chorangwamy postawyeny, podlvg vrzandv myedzy gymy polozzonego, czynycz są obekli. Alye ysze skarada yest cząszcz, yasz są szswym pospolstwem nyeszgadza, wstawyami, aby Ryczerz kazdi alybo prosty panooszaa pod pewną podnyeszoną chorąngwyą na yey stanye staal, yszbwprzypadzenyv potrzebizni poyowanya aszirmyce znyeprzyiaczel-my, vmyaal myestcze wzancz pewne kv obronye szwey chorąngwe. Pak-nyaly thaczy daley wnaszey woynye bandą nalezeny, przes podkomorze-go, pod kthorym są, zgych mani mayą maam bicz podaany, akonye gych themu tho podkomorzemv za wyną mayą bycz przidani.

(8) Kaplaany alybo szaczy mayacz dzyedzynne gymyeny, abi szly nawoyną.

Gdysz nykthey swego prawa maa bycz schytrzon achytrze posbawyoon, wyelye zzakow naszego krolyewstwa ymyenyee oczczyszne trzymayacz, azthego tho ymyenya pod czeenyem zzakowskym powynnee naam wkrolewst-wye naszeem slvzbi woyenne odeymacz obikli. Athegodlya wstawyami, aby czytho dvchowny zzaaczi naszego krolyewstwa, kthoregolye bi bily staadla, ymyenye oczciznnee trzymayaczi, znamy gycz oczwyscze myely na kaszdee woyni podlug przerzeczonego gymyenya dostatkv, alybo tha tho gymyenya blyszszey swey braczy layczkey mayą spvsczicz a gych są wyrzecz. Paknaly ny yanego szthego dwoyga dbalybi wczy-nycz, thedi przerzeczonee gymyeny wsztko przerzeczonich zaakow skazalyszmi naszymv krolyewstv wyeczystymy czassi przylaczicz.

(54) O pvsczynach.

Przewrothnym obyczayem znacz bilo chowano, ysz kedi kthorzy kmyecze sztego zywyata zyvotha przes plodv szchodzą, gych wsztko ymyenye rvszayacze y nyervszayacze, pvsczyną rzeczone, obyклы są oblapacz szobye panowye. Stąd my, ten tho przewrothny obyczay ga-nyacz, vstawyamy, abi zgymyenya tichto wmyerayaczych, acz thyle wnyem bandze nalezono, kyelych zapolthori grzywny, genbi daan czirekvi parochynney, sprawyon bil. Aostatek gymyenya kvbliszim przy-

rodzonym alybo rodzicom przestany w szego przekaszv pacz yma.

(64) O pomeszczach pyrwy członek polsky.

Szprawa cesarskego yaszna siwyathloszą nam swyadomo gest, ysze zazeeszczcze ypozeszczcze domow, gvmyen abo kthoregole dobra smyerczą vkrvthną anyemyłosczywą mayą bicz maczeny, Gysz bądacz nalezeny, by tesz do czirekwye vczekly, pomoczy nygenyey stego otrzimacz nyemayą dla potąpyonego grzechv vkrvthnosczy. Obykly są thaczy wszysthczy, aby rąkv szwyarowaly są sprawyedlywosczy, Chcząc ge ich maczicz, często crocz wmyesczech ywewszach nyemyeczskich przebywacz, Abi zalob przecziwko gym polozoney, othbyly przes obroną nyemyeczskego prawa, Athakosz częstokroc thakich slosthnykow grzechy ostayą nyepomsczone. Tego dla sznasich riczerzow mąsszey radi vstawyamy, aby obwinyeny sgrzechv zaszyenya abo posszyenya tesz nalezeny wwewszach abo wmyesczech nyemyeczskich sprawą gych czągnyeny bily awprawye polskem ale przeth sądzą podobnym powynny bądze othpowyedzcz, skazany bicz ymsczeny mąką podobną podlv g wyelkosczy grzecha agego doszwyathczenya.

(72) O vkąszenyv pszyem.

Thesz ydzyk skarzył gest, ysz pyeszs falkow spotvknyenya alybo poszczwanya gego thako gi wranyl alybo vrazil y vyathl, ysze sz onego wkązenya vkazowal ymyenil są chramacz; falek potvkanya alybo poszczwanya psza zaprzal. Alye ysz ydzyk tego nye mogli doszwyathczicz, My wthakem przigodzenyv vkladami, ysz falko przes wlostną przysagą ma ssą viwyesch.

(74) Gdy czszo sgynye weczcrzedzye.

Mymotho nawyesznego pstyrza polozyl ydzyk, ysz owczą do czrzody wpądzoną astrzezenyv pastyrzovemv poleczoną, szeczrzody nyemyal zasą they tho owcze. Alye pastyrzs myenyl są tątho owczą pospolv sdrvgymy dowszy prsypądzicz. My thake wprzygodze thakey skazalysmi pastyrzowi przysząc, yako owczą do wszy przypądzyl.

(82) O damb porambyony.

Nyektorzy sgych szmyalosczy wyele mnymayącz abo dovphayącz, wchodzą wlaszy abo w gaye cvdze przes voley pana gych adąby vyrąbvyą lepsze, vyny nygeney są nasładowacz mnymayącz. Dla tego vstawyami, ysz gdiby kto dąp porąbyl wgymyemyv drvgego przes panowey wolye, gysz są godzy na osz alybo smnyeyszych dąbow bilo ginszych drew wosz napelny, vyną, yasz rzeczona szethmy grziwyen, to gest

pyńcz groszy przez dw kwarthnykv themv zaplaczycz, wczygem gymyenyv viczał byl. Othem szirzey przeth nyszey oczaszzy, gdesmy tesz tho vstawyly.

(91) O szenye abo okopye gvalthem wsząthey

Tesz szawosz szyana gvalthem wszątego trzy grosze swyną pyńcz-nadzesca themvtho krzywdą yskodaą czirzpyączemv asąndowy thesz pyącznadzesca zaplaczycz powynyen ma bycz.

Tesz zakopą yarzy ny alybo ozymyny skazalyszmy geną cziwirtnyą, gdi yą byerzą nawosz, tedi gwalth, Alye gdy wbrzemyonach slodzeystwo wthem bicz wykladamy.

Atakesz kv wszączzv szana tho roszczągamy, tho gest rosvmuyegemy owsączzv kopy szyana.

(116) O monecze geney a othem, aby geno prawo wewszem krolewstwy ymyano.

Gdysz poth genym ksząszczem thensze lvth rosmagythego alybo rosdnego prawa pozywacz nyema, aby nyebyl yako dzyw rosmagithe glowy mayącz, vszyteczno gest pospolythemv dobremv, Aby genym ygenakim prawem thako wrakowe yako ywpolscze sądzono. Tesz gdi yeden kszącz, geno prawo y gena monetha wewszem krolewstwy ma bycz ymyana, yaszby byla wyekvysta adobra w wasznosczy, Aby przez tho wyączey byla waszneysza.

(125) O zabyczv kony swyerzepycz alybo bydla.

Vstawyamy tesz, ysz zabyącz klvszą nyevczone czygekole, trzy grzywny zaplaczycz ma. Ale szrzepcza zabyw trzy grzywni thakesz; A gdzye swyerzepicza oth razv abo oth vrazenya lvbo vyną czyią porzvczy, polthori grzywny, azaszrzepcza dw lathv pyącz grzywyen zaplaczycz ma, vszladzayący skodaą czirzpyączemv. Alye gdze trzeczego, czwartego, pyąthego alybo szostego latha szrzepcza zabyge, podlug yako czyrzpyący skdi oszaczowane thegotho szrzepcza zabythego poprzyszące, ma gemv doszycz vczynycz.

IV. (1) Aby kedy krol wkthorą zyemyą polską yedze, Sądzca gey natamyescze sądzicz knyemv nadvor przyechal.

Isze, gdy oblycze nasze oth thich person, sz gych sąd są składa, byva vydzano, sądzca są vkazvge kv czynyenyv sprawyedlywosci tim rąthsny awsdzirzaszą oth pothwarzy prawyący. Tego dla vstawyamy, ysz gdy nasza krolewska wyelmosznosc wzyemyą kalyską alybo poznanyką wgeszdzy, sądzca natamyescze lvbo kalysky lvbo poznanyky bącz ma przyechacz awnycz na nasz dwor asądzicz poznawayącz

owszysthkych rzeczach tesz dziedzynnych, Alye przynaszey oblyczno-
 sczy alybo tesz procz nasz sz naszego osobnego przykazanya. Agyg-
 nako gdy procz zyemye bądźemy, thedy odzedyzny pospolythe roky
 yako do thych myast chowano gest, maya bycz dzyrzany ychowany.

(3) O pothkomorzem yowosznem.

Tesz vstawyamy, aby woszny oth yanego vyodączego swyathky cztirzy
 skoczce a howyną; yasz rzeczona szethmdzeszanth volv wszakla-
 dze począdacz ma; Akedy owyerdvnkową vina, tedi szrodniego volv,
 tho gest Ivncza, Alye kedy o granyczne dzedzyn, gest ly yanego
 dyna sza dokonalo granyczne, tedi svknyą alybo pol grzywny wsząc
 maya. Bądzely wyączey dny granyczne, trzy grzywny weszmy: Pothko-
 morze dwye szekyrze, dwye mothyce alybo dwa rydla anyewyączey,
 by tesz dwye alybo trzy dzedzyn myedzy dwyema granyczyl.

VI. (3) Oczecz zazywotha zenye y dziezem opyekadlnyka moze dacz.

Syroczsthwu dzieczy poth panysthwem naszym doradzicz laskawye
 ządacz, yesz nyegdy przes oczce do lath rostopnosczy nyebądacz
 vychowane, szprzygody smyrrczy ostaya, Athakosz częstho kroc
 przes nyekthore w sądech dla oczcza byvaya gabany, gysz lath y rostop-
 nosczy nyemayacz, othpowyedzcz wprawye narzcz nyemoga Any maya
 yako kole, o latha gim bylo obeszczano, yako tho parobkom do pya-
 czinaczce adzewkam do dwunaczce lath wlicznye, Aby wthen tho
 czas nyepowinny bily othpowyedzcz, Awszakosz ginszimy rosma-
 githimy oczązenymy często kroc vczynyeny czirzpyą. Odtich myasth
 vstawyamy, aby oczecz zyącz mogli dziezem swogim y zenye, aczby
 chczala, vstawycz pewne opyedkadlnyky, ktoreby chczal, Aoktorich
 wyączey dowyerza, asz dolath wyszszey rzeczonych, Any thichtho
 opyekadlnykw posmyerczy vstawyajączego biszszy othopyekanya bada
 mocz oddalycz.

VII. (20) Vyna przyganna, gdi wlodica przigany wlodicze.

Gdi kto komu przigany, tho yest wlodika wlodicze, Tegdi on,
 komu prziganyono, swoye wlodiczstwo ma dowyescz stawyancz s wlost-
 nego rodu dwu lepschu i Starschu, A sedwu rodu dwu lepschu, tho
 yest skaszdego rodu dwu powyescz ma na Swyadeczstwo. Agdisch do-
 swyaczci, Tegdi on, ktori prziganil, pyancz grziwen onemu, komu
 prziganil, apyancz grziwen xandzu dacz ma.

XIII. (4) O Rankoyemstwy.

Schgodlywim obiczayem w naschich zemyach chowano bilo, ze gdi
 nyektori o pyenyaszni albo gynschich rzeczy dlug rankoymyą bil,

Agdi isc'zyecz, slowye pyrwschi dlusznik, nyektoran czanstką swemu poziczczi zaplaczył procz oczwystosczy tego tho Rankoymyey, tegdi wthem vczinku ten isti rankoymya ot tego tho Rankoyemstwa bival viswolyon: tego dlya ten obiczay oddalyayancz, Ustavyami, ze yakokoli procz oczwystosczy i procz vyedzyenya swego Rankoymyey ten isti dlusznik swemu poziczczi za nyektoran czanstkan tego tho dlugu dosyczbi vczynyl, Awszdi ten isti Rankoymya ku zaplaczennyv ostatku tego tho dlugv dlya swego Rankoyemstwa yest obwyanzan.

XVIII. (9) Dlug, nye zapyssani dawnosczyan dzyessyanczy lyath, bandzye prozen.

Gdi nyektori zyemyanin ktoregokoli stadla, povisschenya i dostoynczy bilbi, O swoy dlug lystow albo zapyssow nyemayancz, na drugogo zyemyenyna zalowacz i sandownye rosprawycz chczyalbi, Tegdi w dzyessyanczy lyath ot dnya poziczenya dlugu przeczyw krzywemu albo przeczyw sanprzewi swemu zalowaacz ma myecz mocz; Agdi przestanan albo przemyną przerzeczona dzyessyancz lyad, yemu mylczenye o przerzeczoni dlug ma bicz wlozono. Ale gynako ma bicz oppatrzone, gdi taky lysti albo zapyssow twardosczy myalbi ktorekoli pelne twardosczy albo dostoyne vyari, Tegdi o przerzeczoney dawnosczy nyema bycz smyaloscz albo nadzyeya albo domnymanyee, gdi rzeczona dawnoscz nyedna yest moczan nynyyschego vstawyenya i prozna.

ARTYKUŁY PRAWA MAGDEBURSKIEGO

VIII. Okolo Swyadeczthwa Radzeczkye(g)o. Swyadssycz gdy raycze mayv, thedy yem nyepothreba przyssengacz, kyedy yedno tho Swyathssv, czo ssa przed ych vrzudem dzyalo Radzyczekym, abowym, ponyewasz przyssengly na vrzyand, thedy ma yem bycz wyerzono; alye gdy swyathssv thylko zossob swych, Iszby nye o kolo the(g)o zesznaival raycza albo swyathssyl, czo ssa przed vrzudem Ich dzyalo alye zosobna, kthora yaka rzyecz Swyathssyl komu, yszbyl przythym, Gdy sya tho dzyalo, ysz wye o thym albo byl przythym, thedy thaky swyadeczthwo nycz nye wazy, choc Swathssy raycza albo przyssenssnyk albo woyth, alysz przyssenze yako yny swadek.

XIV. Okolo vyposazeny dzywek. Dzywka, kthoraby byla wyposazony przesz oycza y przesz mathke, thedy yesly sya nyewyrzeka zymyenia, ma myecz rowny dzyal zbracza albo Syosthramy; alye tho, Czo pyrwy wssela, Chczely myecz dzyal, powynna polozycz wrowny dzyal tho wssythko, Czo wssela, albo krom dzyalu na thy przysthacz.

XV. Dzywka vypossazona nyebyerze Gerady. Dzywka, kthoraby byla wyposasszona przesz oycza y przesz mathke, nyebyerze Gerady nyewyesczego Sprenthu. Syosthra, za mansz nyewydana yedno tha, Czo doma Iesth, thaka gerade Sama byerze, A nyepowynna yey dzyelycz Syosthra, za mansz vydana.

XVI. Dlugow Sprawa. Dlugv gdy ssa ktho przy, thedy przychodzimu odwod yako nyedulzen, a yesly ssa nyeprzy dlugv, alye powyeda, ysz go zaplaczyl, Thedy samo thrzyecz ma przyssancz, ysz thakowy dlug zaplaczyl themu, ktho go o thakowy obwynya dlug. A Gdy by znal dlug, Albo dawal funthy albo ymyeny, a powyedal, ysz pyenadzy nyma any Srybra any zlotha, thedy ma przyssancz, ysz the(g)onyma, a dluznyk bendzye vnyego powynen bracz tho, Czo dawa, A vrzand myesczky przy ssengly ma tho ossaczovac, zaczo sthoy.

Gdy ktho zaluje na kogo orzyecz nyevydomu, kthorey pokazacz nyemoze, thedy obwynyony Blyssy ssa odwyecz; Alye yesly pokaze, kthora rzyecz, kthora lycze ma, Svknja, kon, Bydle albo rowny they rzyeczy, thedy powod Blyssy dowyecz, ysz tho rzyeczy yego schu. Gdy by kogo obwynyono orzyecz zasthalv, kthoraby vnyego zasthano, a vnby zachvycze dosthawycz nyemogl, od kogo by tho myal, thedy gdy ssa lythkvpnyky wywyedze, ysz tho Cvpyl, o garlo mu nyeydze, alye powynen wroczyz tho, Czo vnyego zasthano, gdysz dowyedye then, Czya rzyecz yesth.

XX. Gerada y czo knyey nalyezy. Gerady nyemoze nyewyastha od-

dalycz od Blyssych testamentowy any menzowy dacz, Jedno na Blyssa spada.

XXI. Czo to Gerada zowya. Thoyesth Gerada a thy rzyeczy donyey przyslusa: Sathy nyewyesczy, krayany yvsz albo poczenty, svkno albo plothno y thy rzyeczy, kthory kv vbyorowy nye yesczemu nalyezu, albo Cze(g)o za menza vzyvala, alye gdyeby mansz kvpczyl suk-nem albo plothnem, Czoczby poczenty bylo, thedy tho yvsz nyeydze zenye, alye pothomkom albo Blysssem vmarlego. Thylko sye tho rozumy othych rzyeczach krayanych, kthoryby nyekukupyeczthwa nalyezaly, alye thylko kv chodzenya a vzyvanya domovemu.

XXIV. O slodzeysthwo yaky Prawo Bycz ma wmyescze. O zlodzeysthwo w myescze Myesczanye samy sobye thymze Prawem, w kthorym syedza, mayv odpowyedacz y sundzycz, alye komu ynemu thedy vedla obyczayv zyemy thak, yako thu yesth vsthawa, mayv o zlodzeysthwo odpowyedacz y Sprawowacz ssye, awsakosz vedla prawa Maydeburskye(g)o obwynony Czlowyek o wsselka rzecz, k(t)ory szna, ktorey lycza okazacz nyemoze, ylokroc obwynon bendzyv, sam wlaszna renka odchodzy.

XXVII. Gorancze Prawo Czo yesth I yako dlugo Thrwa. Goruncze Prawo-kogo ymv nanyn, yszmu o Garlo ydzye, iako o Gwalth Byalych Glow, domow, o menzoboysthwo albo ony Gwalthy - thedy thrwasthyrzy a dwadzyescza Godzyn. A gdy mynye Gorunczy prawo, thedy oprocz sluszny przyczyni, iszby vrzand nathen Czasz nyemogl Postempycz, o Garlo yvsz thakyemu nyeydze, alye placycz y dossycz czynycz ma. Naremkoymsthwo, komu ydze o Garlo, nyma bycz dan alye ma zloczyn-cza bycz Caran, asz ssye okaze vynnosc z albo nyewynosc Ie(g)o, a vedla vstempku Caran Bycz ma a Nyevynnosczy wyszvyobodzon.

XXVIII. Sundy Gayni kiedi albo ktorich czasow Sprawovani Bycz mayv. Sundy Gayny nymayv bycz w dny Swonthy, yako wnyedzelye y ynych dny vroczysthych, thakze Czassow zakazanych sundzony any sprawo-wany, Jako czassu znywa, od Boze(g)o narodenya asz do threch kro-low, od posthu asz do przewodny nyedzyely, poky Sundy nyeydv any przyssyengy, ktory zakazuya Jzowya thy czassy w prawye ferie. Alye ysz Sprawedywosczy zawsse potreba, Thedy o dlugy, o rany, o Glo-wy, o korzyszne rzyeczy, o Gwalthy y thy rzyeczy, ktory prenthky Sprawedywosczy potrebuyv, thy mayv bycz zawsse Sundzony; alye o rzyeczy dzyedzyczny y othy, ktory przewloke moga Czyrpyecz, thedy nyma bycz sundzono wczassy zakazani a tho dla the(g)o, aby ludzye Czassow robotnych Nyemyeszkały sobye robycz sprawuyancz ssye.

XXXV. Opyekvnowye. Ktorzy ssye opyekuyv Blyszkosza, yako Braczya,

stryowye, ktorzy sye opyekuyv prawem przyrodzonym, thaczy wssythczy opyekunowye powynny vczynycz inventars, thoyesth Regestr wssythkych rzeczy pod swyadomym, czo kolwye veshma dzyeczynne(g)o szv Swym renkvm oprucz thych opyekunow, ktory sham oczyecz vsthawy; Czy nyepowynny thakye(g)o Inuentarza Czynycz a tho stey przyczyny, Isz ponyewasz nyessamy do the(g)o przychodza, alye ye oczyecz vstawyl y vyerzyl yem the(g)o, thedy wssythka Sprawa opyeky na ych vyerse nalyezy.

JAN KOCHANOWSKI: FRASZKI

Księgi pierwsze

Do gościa

Jesli darmo masz te książki,
A spełna w wacku pieniążki,
Chwałę twą rzecz, gościu-bracie,
Bo nie przydziesz ku utracie;
Ale jeśliś dał co z taszki,
Nie kupiłeś, jedno fraszki.

O żywocie ludzkim

Fraszki to wszystko, cokolwiek myślemy,
Fraszki to wszystko, cokolwiek czyniemy;
Nie masz na świecie żadnej pewnej rzeczy,
Próżno tu człowiek ma co mieć na pieczy.
Zacność, uroda, moc, pieniądze, sława,
Wszystko to minie jako polna trawa;
Naśmiawszy się nam i naszym porządkom,
Wemkną nas w mieszek, jako czynią łątkom.

Z Anakreonta

Ja chcę śpiewać krwawe boje,
Łuki, strzały, miecze, zbroje;
Moja lutnia - Kupidyna,
Pięknej Afrodyty syna.

Jużem był porwał bardony
I nawiązał nowe strony;
Jużem śpiewał Meryjona,
I prędkiego Sarpedona;

Lutnia swym zwyczajom g'woli
O miłości śpiewać woli.
Bóg was żegnaj, krwawe boje,
Nie lubią was strony moje.

O Doktorze Hiszpanie

"Nasz dobry doktor spać się od nas bierze,
Ani chce z nami doczekać wieczerze."

"Dajcie mu pokój! najdziem go w pościeli,
A sami przedsię bywajmy weseli!"

"Już po wieczerzy, pódźmy do Hiszpana!"

"Ba, wierę, pódźmy, ale nie bez dzbana."

"Puszczaj, doktorze, towarzyszu miły!"

Doktor nie puścił, ale drzwi puściły.

"Jedna nie wadzi, daj ci Boże zdrowie!"

"By jeno jedna" - doktor na to powie.

Od jednej przyszło aż więc do dziewięci,

A doktorowi mózg się we łbie mąci.

"Trudny - powiada - mój rząd z tymi pany:

Szedłem spać trzeźwio, a wstanę pijany."

O żywocie ludzkim

Wieczna Myśli, któraś jest dalej niż od wieka,

Jesli cię, też to rusza, co czasem człowieka,

Wierzę, że tam na niebie masz mięsopust prawy

Patrzac na rozmaite świata tego sprawy.

Bo leda co wyrzucisz, to my, jako dzieci,

W taki treter, że z sobą wyniesiem i śmieci.

Więc temu rękawurwą, a ten czapkę straci;

Drugi tej krotchwile i włosy przypłaci.

Na koniec niefortuna albo śmierć przypadnie,

To drugi, choćby nierad, czacz porzuci snadnie.

Panie, godno li, niech tę rozkosz z Tobą czuję:

Niech drudzy za łby chodzą a ja się dziwuję.

JAN KOCHANOWSKI: PSALTERZ DAWIDÓW

Psalm 1

Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum
 Szczęśliwy, który nie był między złymi w radzie
 Ani stóp swoich torem grzesznych ludzi kładzie,
 Ani siadł na stolicy, gdzie tacy siadają,
 Co się z nauki zdrowej radzi naśmiewają;

Ale to jego umysł, to jego staranie,
 Aby na wszystkim pełnił Pańskie przykazanie;
 Dzień li po niebie wiedzie, noc li swoje konie,
 On ustawicznie w Pańskim rozmyśla zakonie.

Taki podobien będzie drzewu porzecznemu,
 Które przynosi co rok owoc panu swemu,
 Liścia nigdy nie tracąc, choć zła chwila przydzie;
 Temu wszystko, co pocznie, na dobre wynidzie.

Ale źli, którzy Boga i wstydu nie znają,
 Tego szczęścia, tej nigdy zapłaty nie mają:
 Równi plewom, które się walają przy ziemi,
 A wiatry, gdzie jedno chcą, wszędzie władną jemi.

Dla czego przed sądem być muszą poharbieni
 Ani w liczbie z dobrymi będą policzeni;
 Pan bowiem sprawiedliwych na wszelki czas broni,
 A przewrotne, złe ludzi cicha pomsta goni.

Psalm 2

Quare fremuerunt gentes

Co za przyczyna tego zamieszania?
 Co wzięli przed się ludzie nieobaczni?
 Książęta możne i królowie znaczni
 Schodzą się w radę, chciwi rozerwania.

Wszyscy przeciwko Panu się buntują,
 Wszyscy na Jego jadą wybranego,
 Mówiąc: "Co czyniem? Zrzućmy z karku swego
 Ich ciężkie jarzmo, niech nam nie panują."

Ich rozumowi śmieje się głupiemu
Bóg z wysokości, który wszystko widzi;
Śmieje się sprawom, z ich próznych szydzi
Starania, które czynią przeciw Jemu.

Ale poruszy potym gniewu swego,
Zmyli im szyki; na koniec objawi,
Że na Syjonie poświęconym stawi
Ręką swą króla niewyciężonego.

Jam jest, mój Boże, król ten, który Tobie
Tak się spodobał; przez mię będzie wiedział
Świat Twe wyroki, boś mi w głos powiedział:
"Tyś mój syn, jam cię dziś umnożył sobie.

Żądaj mię, ocz chcesz, a otrzymasz snadnie;
Dam ci w dziedzictwo wszystko ludzkie plemię,
Będiesz panował, będziesz rządził ziemię
I tam, gdzie wschodzi, i gdzie słońce padnie.

Laszkę żelazną będziesz miał nad nimi,
A który twego głosu nie posłucha,
Jako skorupa, jako ziemia sucha
Będzie się padał przed rękami twymi."

A tak o sobie, wy królowie, czujcie,
Wy, którym władza do rąk jest podana;
Oglądajcie się w swych sprawach na Pana,
Tego się bójcie i Tego szanujcie!

Obłapcie syna, by was więc nie włożył
W liczbę straconych; bo jeśli straszliwy
Gniew Jego kiedy wspanie, to szczęśliwy
Tylko, kto w Nim swą nadzieję położył.

Psalm 3

Domine, quid multiplicati sunt, qui tribulant me
Mocny Boże, jakoż ich wiele powstało,
Jakoż się ich przeciw mnie siła zebrało!
A tym serca nawięcej dodają sobie,
Jakobych ja już prawie zwątpił o Tobie.

Mylą się: Tyś jest, Panie, moja zasłona,
Tyś moja cześć i mojej głowy korona;
Kiedym Cię kolwiek wzywał w swojej potrzebie,
Zawżdy ucho łaskawe znalazł u Ciebie.

Przetoż i dziś będę spał na to bezpiecznie,
Bo Pan żywota mego strzeże koniecznie;
Nie ustraszą mię wozy kosami tknione,
Nie ustraszą mię groty ku mnie złożone.

Powstań, Panie, a broń mię w mej niewinności;
Żaden mój nieprzyjaciel Twojej srogości
Nigdy wytrzymać nie mógł; biłeś je w gęby,
A oni w krwawym piasku zbierali zęby.

Sam Ty, niebieski Panie, zdrowiem szafujesz
I w ostatnich przygodach snadnie ratujesz;
Od Ciebie wszystko dobre na świecie mamy,
Którzy się, kolwiek ludem Twym ozywamy.

Psalm 17

Exaudi, Domine, iustitiam meam

Płacz sprawiedliwy i skargę moję
Przypuść przed świętą obliczność swoją;
Usłysz, o Sędzia nienaganiony,
Ust nieobłudnych głos niezmyślony!

Do Twego sądu ja się uciekam
I sprawiedliwej skażni Twej czekam;
Ty swym krzywego upatruj okiem,
A najdzi prawdę swoim wyrokiem!

Zmacałeś serca i myśli skrytej,
Zszedłeś mię w nocy nieznakomitej;
Doświadczyłeś mię, by w ogniu złota,
A nie znalazłeś, jedno co cnota.

Ludzkich wywrotów nie naszladuję,
To usta mówię, co w sercu czuję;
Słów Twoich strzegąc, słów świętobliwych,
Mijałem zawżdy ścieżki złośliwych.

Racże mię trzymać na swojej drodze,
Aby nie przyszło upaść mej nodze;

Wysłuchałeś mię w złe czasy moje,
Proszę, i dziś mi daj ucho swoje!

Objaw' nade mną niewysłowione
Swe miłosierdzie; Tobie zwierzone
Nadzieje nigdy nie omylają;
Stłum', co się ręką Twym przeciwiają!

A mnie racz jako źrenice bronić
I cieniem swoich skrzydeł zasłonić,
Abych w nadzieję Twojej opieki
Mógł się złych ludzi nie bać na wieki:

Ludzi rozkosznych, którzy tak styli,
Że ledwie brzucha zniosą po chwili;
Usta wszeteczne, ich język hardy
Pełen bluźnierstwa, pełen i wzdardy.

Ze wszystkich mię stron w koło zawarli
I oczy swoje na mię rozdarli
Myśląc, jakoby mogli mię pożyć
A równo z ziemią kiedy położyć.

Taki więc bystrym lew zjęty jadem
Cieka po puszczy zwierzęcym śladem;
Takie więc szczenię lwice szalonej
Czyha w jaskini nieupatrzonej.

Uprzedź go, Panie, pobij samego,
A duszę moję od okrutnego
Wyzwól człowieka; człowieka, który
Jest mieczem Twoim i ma moc z góry.

Niechaj nade mną władze nie mają
Ci, co się w marnym świecie kochają
Przystając na tym wieku doczesnym,
A tylko żądzom służąc cielesnym.

Których Ty chciwe, bezdenne brzucha
Z wielkiego karmisz ziemskiego rucha,
Dając im skarby, dając im dziatki,
Którym zostawia swe niedojadki.

A ja, mój Panie, w tej niewinności
Ujrzę twarz (da Bóg!) Twej wszechmocności;
Będę syt, kiedy na jawi prawie
Stawisz się w świętej swojej postawie.

Psalm 18

Diligam Te, Domine, fortitudo mea

Ciebie ja, póki mi jedno żywota stanie,

Miłować ze wszytkiej dusze będę, mój Panie!

Tyś moc jest i siła moja; Tyś jest zasłona,

Tyś zamek i twierdza, Tyś jest moja obrona.

Ciebie chwaląc, Twej wzywając możnej obrony

Zawżdy z rąk nieprzyjacielskich był wyzwolony.

Już mię była sroga zewsząd śmierć otoczyła;

Już mię była wód piekielnych powódź strwożyła;

Jużem prawie swój grób widział; już na mię była

Śmierć swoje nieuchronione sidła wrzuciła.

W tym niebezpieczeństwie będąc ja położony

Uciekłem się do ostatniej Pańskiej obrony.

A On mię wysłuchać raczył siedząc na niebie

I przypuścił moję smutną skargę do siebie.

Trzęsła się w swym gruncie ziemia na wszytki strony,

Trzęsły się góry, bo Pan był gniewem wzruszony.

Dym się kurzył z nosa Jego, oczy pałały

Żywym ogniem, a z oblicza węgle strzelały.

Schylił nieba i spuścił się: óma nieprzejrzana,

Ogromna pod nogi Jego była posłana.

Siedział na lotnym cherubie, na nieścignionych

Skrzydłach latał akwilonów nieujeżdżonych.

Oblókł się w noc, swą stolicę mgłami osadził,

Chmury wkoło i ogromne burze zgromadził.

Ale zebranych ciemności ómę zapalały

Łyskawice; grad i żywe węgle padały.

Zagrzmiał niebem Pan i wyrzekł słowo straszliwe,

Grad leciał, a z gradem węgle padały żywe.

Ruszył gromów i wypuścił ogniste strzały

A wnet okrył wszytki pola martwymi ciała.

Gniew Twój, Panie, rozdał morza, gniew przeraźliwy

Rozsadził ziemię i odkrył jej grunt leniwy.

Miłosierną rękę swoją z wysoka ściągnął,

A mnie z pośrzodka powodzi bystrych wyciągnął.

Wyrwał mię z nieprzyjacielskich rąk niepobożnych,

Nie mogła mi nigdy szkodzić waśń ludzi możnych.

Zbieżeli mię nagle byli w przygodzie mojej,

Ale mię Pan wnet ratował z litości swojej.
Wywiódł mię z ciasnego miejsca na plac przestrony,
Wybawił mię, bom u Niego nie jest wzgardzony.
Hojnie sprawiedliwość moję płacić mi raczy,
Niewinności myśli moich On nie przebaczy;
Bom ja zawsze świętych Jego dróg naszladował
A nigdy od Boga swego nie odstępowałem.
Zakon Jego przed oczyma zawsze był mymi,
Anim wzgardził ustawami Jego świętymi.
I zostanę wiecznie przy Nim w tej stateczności,
I będę się strzegł, pókim żyw, wszelakiej złości.
A Pan sprawiedliwość moję oddać mnie raczy,
Niewinności myśli moich On nie przebaczy.
Świętemu Ty święty będziesz, dobry dobremu,
Chytry przeciw obłudnemu, zły przeciw złemu.
Ty człowieka pokornego na górę sadzasz,
A hardego niepocześnie na dół sprowadzasz.
Tyś rozpałił lampę moję, Tyś me ciemności
Rozświecił, mój Boże, ogniem swojej światłości;
Przez Cię-m ja wojska poraził niezwyciężone,
Przez Cię-m ja mury ubieżał niedoskoczzone.
Świątobliwe drogi Twoje, słowa brant prawy,
Tyś obrońca wszystkich Twoich wiernych łaskawy.
Kto pan jest, krom Pana tego, Pana wiecznego?
Kto Bóg jest, krom Boga tego, Boga naszego?
Ten siłą i mężnym sercem mnie opatruje,
Ten mój wedla przystojności żywot sprawuje;
Dał mi prędkość, że z jeleniem porównać mogę,
A na skale naiwyszej postawię nogę.
Nauczył mię bronią władać, nieprzełomiony
Łuk żelazny pod moimi skoczył ramiony.
Twoja mnie tarcz, Twoja ręka można wspierała,
Twoja wieczna dobrotliwość mnie pomnażała.
Utwierdziłeś krok mój, a nikt nie był tej siły,
Komu by plac kiedy moje stopy puściły.
Goniłem nieprzyjaciela i dogoniłem;
Chciałem go za jedną drogą stłumić - stłumiłem.
Biłem je, a oni powstać nie mogli zgoła
I położyli na ziemi harde swe czoła.
Tyś mi serca i dzielności dodał w bój srogi,

Tyś dał grzbiet nieprzyjacielski pod moje nogi.
 Wołali, a nie był, kto by był ich ratował;
 Wołali do Pana, a Pan ich nie żałował.
 Zstarłem je, jako proch wiatry trą ustawiczne;
 Wdeptałem je równie, jako błoto uliczne.
 Z rozterku i trwóg domowych Tyś mię wybawił
 I nad ziemskimi narody głową postawił.
 Lud, którego nigdy nie znał, czołem mi bije;
 Na słuch tylko w posłuszeństwie praw moich żyje;
 Obcy ku mnie twarz chętną sobie zmyślają,
 Nasłabieli i zamkom już nie dowierzają.
 Bądź pochwalon, o mój Boże niezwycięzony,
 Twoja moc niech będzie jawna na wszystkie strony!
 Tyś obrońca zdrowia mego; Ty pomstę dawasz
 W rękę moję i w moc państwa wielki podawasz.
 Tyś mię z nieprzyjaciół moich znacznie wybawił
 I mój żywot od złych ludzi bezpieczny sprawił.
 Przeto Cię między narody będę wyznawał,
 Będę imię Twoje światu w pieśniach podawał.
 Wielką łaskę Pan okazał królowi swemu,
 Wielką miłość Dawidowi pomazanemu.
 A nie tylko jemu, lecz i potomstwu jego
 Błogosławi aż do wieka nieskończonego.

Psalm 19

Coeli enarrant gloriam Dei

Głupia mądrości, rozumie szalony,
 Gdyś na umyśle tak jest zaślepiony,
 Że Boga nie znasz, tym cielesnym okiem,
 Pójrzy przynamniej po niebie szerokiem!
 Jest kto, krom Boga, o kim byś rozumiał,
 Żeby albo mógł, albo więc i umiał
 Ten sklep zawiesić nieustanowiony,
 Złotymi zewsząd gwiazdami natkniony?
 Dzień ustawicznie nocy naszladując,
 Noc także dniowi wzajem ustępując
 Opatrzność Pańską jawnie wyznawają;
 Toż i porządne nieba powiadają,

Nie ludzkim głosem, który nie jest taki,
Aby go człowiek mógł słyszeć wszelaki,
Lecz sprawą swoją, ruchem jednostajnym,
Który wszytkiemu światu nie jest tajnym.

Stąd wdzięczne światło na wszytek świat daje
Ogień słoneczny, który kiedy wstaje,
Jako z łożnice nowy oblubieniec,
Niosąc na głowie świetny złoty wieniec.

A gdy w bieg jego spojrzysz przyrodzony,
Nie jest tak prędki obrzym niewściągniony,
Kiedy do kresu przed wszytkimi bieży,
Gdzie dar zwycięzcy obiecany leży.

Od wschodnich granic wynika ku biegowi,
A zostawa się na zachodnym brzegu;
Jako świat wielki, nie masz miejsca tego,
Gdzie by się, schronić przed promieniami jego.

Ale porządek i ozdoba rzeczy
Nie tak za sobą ciągną wzrok człowieczy,
Jako pobożny zakon Pański snadnie
Duszę nawraca i myślami władnie.

Jego świadectwa prózne obłudności
Dziateczkom małym dodają mądrości;
Serce weseli jego Pańskie zdanie,
Oczy rozświeca jasne przykazanie.

Święta rzecz bojaźń Pańska; póki świata,
Nie uszczerbia jej zazdrościwe lata.
Wyroki Pańskie wszytki są prawdziwe,
Wszytki stateczne, wszytki sprawiedliwe.

Miód nie tak słodki, złoto w takiej cenie
I perły nie są, i drogie kamienie;
Z nich Twoję wolą sługa Twój poznawa,
Pewien nagrody, gdy przy niej zostawa.

Kto grzechów swoich liczbę wiedzieć może?
Z tajmnej zmazy oczyścić mię, mój Boże!
Pozbaw' mię pychy; tak oczyszcion będę
I grzechu ze wszech brzydlivszego zbędę.

Daj, Boże, aby ust moich śpiewanie,
 Także i serca mego rozmyślanie
 G'myśli Twej było, o Pocieszycielu
 I Twierdzo moja, o mój Zbawicielu!

Psalm 104

Benedic, anima mea, Domino

Duszo, śpiewaj Panu pieśń: O nieogarniony

Nieba i ziemie sprawco, wielceś uwielbiony!

Ciebie obeszła wkoło cześć i świetna chwała,

Ciebie jasność, jako płaszcz ozdobny, odziała;

Tyś niebo jako namiot rozbił ręką swoją;

Nad nim wody za Twoim rozrządzeniem stoją.

Chmury - Twój wóz; Twe konie - wiatry nieścignione;

Duchy - posłańcy; słudzy - gromy zapalone;

Twym rozumem tak miernie ziemia usadzona,

Że na wieki nie będzie nigdy poruszona.

Na tej jako powłoka przepaści leżały,

A góry niezmierzone wody zakrywały;

Ale skoroś rzekł słowo, a niebo zagrzmiało,

Wody spadły, a morze na dół uciekało;

Skały ku górze poszły, pola rościągnione

Opanowały miejsca przez Cię naznaczone.

Zamarzyłeś kres pewny morzu, że wiecznemi

Czasy wezbrać nie może ani szkodzić ziemi.

Ty w skale ukazujesz drogę zdrojom nowym,

Które posiłek niosą rzekom kryształowym:

Tu się wszelki zwierz chłodzi, który w polu żyje;

Tu łoś, mieszkaniac leśny, upragniony pije;

Tamże ptacy mieszkają a w krzakach zielonych

Nie przestają powtarzać pieśni ulubionych.

Ty z pałaców swych świętych, Ojcze uwielbiony,

Spuszczasz na niską ziemię deszcz nieprzepłacony,

A ona, nieprzebranej łaski Twojej syta,

Wszystkiego wszystkim statczy: stąd trawa obfita

Bydłu ku pożywieniu; stąd zioła ogrodne

I wszelki rodzaj zboża; stąd wino łagodne,

Dobrej myśli naczynie; stąd chleb, który snadnie

Siłę twierdzi; stąd olej, po którym twarz gładnie.

Taż wilgotność i lasy żywi niezmierzone,
I cedry na Libanie Twą ręką szczepione
Tam wróble gniazda noszą; jodła bocianowi,
Sarnom góra mieszkanie, skała królikowi.
Tyś na znak czasów sprawił błędną twarz
miesięczną,
Ty niepoścignionego słońca lampę wdzięczną
Prowadzisz do zachodu; w tym nocne ómy wstają,
W ten czas leśne bestyje wszystkie się ruszają;
Lwięta ryczą, pokarmu żądając od Ciebie.
Skoro zaś jasna zorza zakwitnie na niebie,
Żwierz do jaskiń uchodzi, ludzie następują
Na roboty, gdzie także do mroku pracują.
Zacne są Twoje sprawy i wielkiej mądrości;
Pełna jest wszystka ziemia Twej szczodroblewości,
Pełne, Panie, i wody; kto wyliczyć może
Wszystki rybie rodzaje, które żywi morze?
Tam żaglem rozpuszczonym okręty biegają,
Tam swe igrzyska srodzy wielorybi mają.
Wszystko to, co jest w morzu, wszystko, co na ziemi
I co siecze powietrze pióry pirzchliwemi,
Oczy ku Tobie wznosi, który siedzisz w niebie,
I oczekawa zwykłej żywności od Ciebie.
Kiedy rękę otworzysz - wszyscy nasyceni,
A kiedy twarz odwrócisz - wszyscy zasmuceni.
Jesli im ducha weźmiesz, w proch się wnet obróca;
Jesli im ducha natchniesz, na świat się zaś wróca.
Wieczna jest Pańska chwała, a On z tak mądrego
Nie przestanie się kochać nigdy czynu swego:
Pan, który kiedy pojrzy, ziemia drży; Pan, który
Kiedy ręką gór dotknie, dymem pójdą góry.
Dokąd mi tedy mego żywota dostanie,
Głos mój Panu i lutnia śpiewać nie przestanie.
Tylko Jemu niech wdzięczne będą pieśni moje,
Bom ja wszystko położył w nim wesele swoje.
Bodaj wszyscy złośliwi zagubieni byli
Tak, żeby się na wieki już nie poprawili.
A ty, o duszo moja, daj cześć Panu swemu,
Dajcie wszystkie narody winną chwałę Jemu.

JAN KOCHANOWSKI: TRENY

Tren I

Wszystkie płacze, wszystkie łzy Heraklitowe
 I lamenty, i skargi Symonidowe,
 Wszystkie troski na świecie, wszystkie wzdychania
 I żale, i frasunki, i ręk łamania,
 Wszystkie a wszystkie za raz w dom się mój noście,
 A mnie płakać mej wdzięcznej dziewczki pomoście,
 Z którą mię niepobożna śmierć rozdzieliła
 I wszystkich moich pociech nagle zbawiła.
 Tak więc smok, upatrzysz gniazdko kryjome,
 Słowiczki liche zbiera, a swe łakome
 Gardło pasie; tymczasem matka szczebiece
 Uboga, a na zbójcę coraz się miece,
 Próżno! bo i na samą okrutnik zmierza,
 A ta nieboga ledwe umyka pierza.
 "Próżno płakać" - podobno drudzy rzeczecie.
 Cóż, prze Bóg żywy, nie jest prózno na świecie?
 Wszystko prózno! Macamy, gdzie miękcej w rzeczy,
 A ono wszędy ciśnie! Bład - wiek człowieczy!
 Nie wiem, co lżej: czy w smutku jawnie żałować,
 Czyli się z przyrodzeniem gwałtem mocować?

Tren II

Jeslim kiedy nad dziećmi piórko miał zabawić,
 A k'woli temu wieku lekkie rymy stawić,
 Bodajżebych był raczej kolebkę kołysał
 I z drugimi nieważne mamkom pieśni pisał,
 Którymi by dziecińki noworodne spiły
 I swoich wychowawców lamenty tóliły!
 Takie fraszki mnie zbierać pożyteczniej było
 Niżli, w co mię nieszczęście moje dziś wprawilo,
 Płakać nad głuchym grobem mej wdzięcznej
 dziewczyny
 I skarżyć się na srogość ciężkiej Prozerpiny.
 Alem użyć w obojgu jednakiej wolności
 Nie mógł: owom ominął, jako w dordzałości
 Dowcipu coś ranego; na to mię przygoda

Gwałtem wbiła i moja nienagrodna szkoda.
Ani mi teraz łąco dowiadać się o tym,
Jaka mię z płaczu mego czeka cześć na potym.
Nie chciałem żywym śpiewać, dziś umarłym muszę,
A cudzej śmierci płacząc, sam swe kości suszę.
Próżno to! Jakie szczęście ludzi naszladuje,
Tak w nas albo dobrą myśl, albo złą sprawuje.
O prawo krzywdy pełne! O znikomych cieni
Sroga, nieubłagana, nieużyta ksieni!
Tak li moja Orszula, jeszcze żyć na świecie
Nie umiawszy, musiała w ranym umrzeć lecie?
I nie napatrzawszy się jasności słonecznej
Poszła nieboga widzieć krajów nocy wiecznej!
A bodaj ani była świata oglądała!
Co bowiem więcej, jeno ród a śmierć poznała?
A miasto pociech, które winna z czasem była
Rodzicom swym, w ciężkim je smutku zostawiła.

Tren III

Wzgardziłaś mną, dziedziczko moja ucieszona!
Zdałaś się ojca twego barziej uszczuplona
Ojczyzna, niżlibyś ty przestać na niej miała.
To prawda, żeby była nigdy nie zrównała
Z ranym rozumem twoim, z pięknymi przymioty,
Z których się już znaczyły twoje przyszłe cnoty.
O słowa! o zabawo! o wdzięczne ukłony!
Jakożem ja dziś po was wielce zasmucony!
A ty, pociecho moja, już mi się nie wrócisz
Na wieki ani mojej tesknice okrócisz!
Nie lza, nie lza, jedno się za tobą gotować
A stopeczkami twymi ciebie naszladować.
Tam cię ujrzę, da Pan Bóg, a ty więc drogimi
Rzuć się ojcu do szyje ręczynkami swymi!

Tren IV

Zgwałciłaś niepobożna Śmierci, oczy moje,
Żem widział umierając miłe dziecię swoje!
Widziałem, kiedyś trzęsła owoc niedordzały,
A rodzicom nieszczęsnym serca się krajały.
Nigdyć by ona była bez wielkiej żałości

Mojej umrzeć nie mogła, nigdy bez ciężkości
I serdecznego bolu, w którymkolwiek lecie
Mnie by smutnego była odbiegła na świecie;
Alem ja już z jej śmierci nigdy żałociwszy,
Nigdy smutniejszy nie mógł być ani teskliwszy.
A ona, by był Bóg chciał, dłuższym wiekiem swoim
Siła pociech przymnożyć mogła oczom moim.
A przynajmniej tymczasem mogłem być odprawić
Wiek swój i Persefonie ostatniej się stawić,
Nie uczuwszy na sercu tak wielkiej żałoci,
Której równia nie widzę w tej tu śmiertelności.
Nie dziwuję Niobie, że na martwe ciała
Swoich namilszych dziełek patrząc skamieniała.

Tren V

Jako oliwka mała pod wysokim sadem
Idzie z ziemi ku górze macierzyńskim śladem,
Jeszcze ani gałązek, ani listków rodząc,
Sama tylko dopiero szczupłym prątkiem wschodząc:
Tę jeśli, ostre ciernie lub rodne pokrzywę
Uprzątając, sadownik podciął ukwapliwy,
Mdleje zaraz, a zbywszy siły przyrodzonej,
Upada przed nogami matki ulubionej -
Takci się mej namilszej Orszuli dostało.
Przed oczyma rodziców swoich rosnąc, mało
Od ziemi się co wzniosłszy, duchem zaraźliwym
Srogiej Śmierci otchniona, rodzicom troskliwym
U nóg martwa upadła. O zła Persefono,
Mogłażesz tak wielu łzom dać upłynąć płono?

Tren VI

Ucieszna moja śpiewaczko! Safo słowieńska!
Na którą nie tylko moja częśćka ziemieńska,
Ale i lutnia dziedzicznym prawem spaść miała!
Tęś nadzieję już po sobie okazowała,
Nowe piosnki sobie tworząc, nie zamykając
Ustek nigdy, ale cały dzień prześpiewając,
Jako więc lichy słowiczek w krzaku zielonym
Całą noc prześpiewa gardłkiem swym ucieszonym.

Prędkość mi nazbyt umilkła! Nagle cię sroga
 Śmierć spłoszyła, moja wdzięczna szczebiotko droga!
 Nie nasyciłaś mych uszu swymi piosnkami,
 I tę trochę teraz płacę sownie łzami.
 A tyś ani umierając śpiewać przestała,
 Lecz matkę, ucałowawszy, takeś zegnała:
 "Już ja tobie, moja matko, służyć nie będę
 Ani za twym wdzięcznym stołem miejsca zasięde;
 Przyjdzie mi klucze położyć, samej precz jechać,
 Domu rodziców swych miłych wiecznie zaniechać."
 To i czego żal ojcowski nie da serdeczny
 Przypominać więcej, był jej głos ostateczny.
 A matce, słysząc zegnanie tak żałościwe,
 Dobre serce, że od żalu zostało żywe.

Tren VII

Nieszczęsne ochędóstwo, żalosne ubiory
     Mojej namilszej cory!
 Po co me smutne oczy za sobą ciągniecie,
     Żalu mi przydajecie?
 Już ona członeczków swych wami nie odzieje -
     Nie masz, nie masz nadzieje!
 Ujął ją sen żelazny, twardy, nieprzespany ...
     Już letniczek pisany
 I uploteczki wniwecz, i paski złocone,
     Matczyne dary płone.
 Nie do takiej łożniece, moja dziewczko droga,
     Miała cię mać uboga
 Doprowadzić! nie taką dać obiecowała
     Wyprawę, jakąć dała!
 Gieźliczkoć tylko dała a lichą tkaneczkę;
     Ojciec ziemie brełeczkę
 W główki włożył. - Niestetyż, i posag, i ona
     W jednej skrzynce zamkniona!

Tren VIII

Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim,
 Moja droga Orszulo, tym zniknięciem swoim!
 Pełno nas, a jakoby nikogo nie było:

Jedną maluczką duszą tak wiele ubyło.
Tyś za wszystkie mówiła, za wszystkie śpiewała,
Wszystkiś w domu kąciki zawždy pobiegała.
Nie dopuściłaś nigdy matce się frasować
Ani ojcu myśleniem zbytнім głowy psować,
To tego, to owego wdzięcznie obłapiając
I onym swym uciesznym śmiechem zabawiając.
Teraz wszystko umilkło, szczere pustki w domu,
Nie masz zabawki, nie masz rozśmiać się nikomu.
Z każdego kąta żałość człowieka ujmuje,
A serce swej pociechy darmo upatruje.

Tren IX

Kupić by cię, Mądrości, za drogie pieniądze!
Która, jeśli prawdziwie mienią, wszystkie żądze,
Wszystki ludzkie frasunki umiesz wykorzenić,
A człowieka tylko nie w anioła odmienić,
Który nie wie, co boleść, frasunku nie czuje,
Złym przygodom nie podległ, strachom nie hołduje.
Ty wszystkie rzeczy ludzkie masz za fraszkę sobie,
Jednaką myśl tak w szczęściu, jako i w żałobie
Zawždy niesiesz. Ty śmierci namniej się nie boisz,
Bezpieczna, nieodmienna, niepożyta stoisz.
Ty bogactwa nie złotem, nie skarby wielkimi,
Ale dosytem mierzysz i przyrodzonymi
Potrzebami. Ty okiem swym nieuchronionym
Nędznika upatrujesz pod dachem złoconym,
A uboższym nie zajrzysz szczęśliwego mienia,
Kto by jedno chciał słuhać twego upomnienia.
Nieszczęśliwy ja człowiek, którym lata swoje
Na tym strawił, żebych był ujźrzał progi twoje!
Terazem nagle z stopniów ostatnich zrzucony
I między insze, jeden z wielu, policzony.

Tren XIV

Gdzie te wrota nieszczęsne, którymi przed laty
Puszczął się w ziemię Orfeus szukając swej straty?
Żebych ja też tą ścieżką swej namilszej córy

Poszedł szukać i on bród mógł przebyć, przez który
Srogi jakiś przewoźnik wozi blade cienie
I w lasy niewesołe cyprysowe żenie.
A ty mię nie zostawaj, wdzięczna lutni moja,
Ale ze mną pospołu pódź aż do pokoja
Surowego Plutona! Owa go to łzami,
To tymi żalonymi zmiękczywa pieśniami,
Że mi moję namilszą dziewczkę jeszcze wróci,
A ten nieuśmierzony we mnie żal ukróci.
Zginać ci mu nie może, tuć się wszystkim zostać,
Niech się tylko niedoszłej jagodzie da dostać.
Gdzie by też tak kamienne ten bóg serce nosił,
Żeby tam smutny człowiek już nic nie uprosił!
Cóż temu rzec? Więc tamże już za jedną drogą
Zostać, a z duszą za raz zewlec troskę srogą.

Tren XV

Erato złotowłosa i ty, wdzięczna lutni,
Skąd pociechę, w swych troskach biorą ludzie smutni!
Uspokójcie na chwilę strapioną myśl moję,
Póki jeszcze kamienny w polu słup nie stoję,
Lejąc ledwie nie krwawy płacz przez marmór żywy,
Żalu ciężkiego pamięć i znak nieszczęśliwy.
Mylę się? czyli, patrząc na ludzkie przygody,
Skromniej człowiek uważa i swe własne szkody?
Nieszczesna matko (jesli przeczytać możemy
Nieszczęściu, co prze głupi swój rozum cierpiemy),
Gdzie teraz twych siedm' synów i dziewczek tak wiele?
Gdzie pociecha? gdzie radość i twoje wesele?
Widzę czternaście mogił, a ty, nieszczęśliwa
I podobno tak długo nad wolą swą żywa,
Obłapiasz zimne groby, w których - ach, niebogo -
Składłaś dziateczki swoje zagubione srogo!
Takie więc kwiaty leżą kosą podsieczone
Albo deszczem gwałtownym na ziemię złożone.
W którą nadzieję żywiesz? Czego czekasz więcej?
Czemu śmiercią żalości nie zbywasz co pręcej?
A wasze prędkie strzały albo łuk co czyni
Niepochybny, o Febe i mściwa bogini?

Albo z gniewu, bo winna, albo więc z litości
Dokonajcie, prze Boga, jej biednej starości!
Nowa pomsta, nowa kaźń hardą myśl potkała:
Dziatek płacząc Niobe sama skamieniała
I stoi na Sypilu marmor nieprzetrwany,
Jednak i pod kamieniem żywią skryte rany.
Jej bowiem łyzy serdeczne skałę przenikają
I przeźroczystym z góry strumieniem spadają,
Skąd zwierz i ptastwo pije; a ta w wiecznym pędzie
Tkwi w rogu skały wiatrom szalonym na wstręcie.
Ten grób nie jest na martwym, ten martwy nie w grobie,
Ale samże jest martwym, samże grobem sobie.

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

DIE KIEWER BLÄTTER

III b, Z.6-16.

ДА СНА ТОВЕ ДРЪЖИМЪ І МИЛОСТІ ТВОЕЇА ПРОСИМЪ, ПРИЗВАЛЪ НИИ ЕСІ, ГОСПОДІ. ДА ИСПРАВИ НИИ І ОУИСТІ, НЕ НАШИХЪ ДѢЛЪ РАДІ, НЪ ОВѢТА ТВОЕГО РАДІ, ІЖЕ ЕСІ ОБѢЦѢЛЪ НАМЪ, ДА ВЪЗМОЖЕМЪ ДОУШѢМИ І ТѢЛЕСЪИ І МЪНСЛЪМИ НАШИМИ ПРИЇТИ ЗАПОВѢДИ ТВОЕЇА, ІЖЕ ВСІ ПОСЪЛАЛЪ НЪ НАМЪ.

IV a, Z.16-25.

ТЪИ ЕСІ ЖИВОТЪ НАШЪ, ГОСПОДІ, ОТЪ НЕВЪІТІЕ БО ВЪ ВЪИТНО ОЪТВОРИЛЪ НИИ ЕСІ І ОТЪПАДЪШІА ВЪСНОУЕСІ ПАКЪИ. ДА НАМЪ НЕ ДОСТОИТЪ ТОВЕ СЪГРЕШАТИ. ТВОЕ ЖЕ СЪТЪ ВЪСЪ, НЕБЕСЪКАЕ І ЗЕМЛЪСКАЕ, ГОСПОДІ. ДА ТЪИ САМЪ ОТЪ ГРѢХЪ НАШИХЪ ИЗБАВИ НИИ.

V a, Z.13-18.

ТВОЕ СВЪТАЕ, ВЪСМОГЪІ БОЖЕ, ІЖЕ СЕ НИИ ПРИЕМЛЕМЪ, НА РАЗДРЕШЕННЕ І НА ОУИШУЕННЕ НАМЪ БЖА, А ТЪИ САМЪ ПОМОЦЬІА ТВОЕЇА ВЪУЪНОЕЪ ЗАШУІТИ НИИ.

V b, Z.8-14.

ЗЪЛОБА НАШЕ НЕ ВЪРЪСНИ СНА ВЪ НАСЪ, НЪ ИЗДРЕШЕННЕ ВЪУЪНОЕ ПРИСНО НАМЪ БЖАІ ГОСПОДІ НАШЕГО РАДІ. ТЪ БО НИИ САМЪ ОТЪ ТЪМЪНЪИХЪ ОТЪВЕДЕ І ОУІСТІ І ЗАКЛЕПЕ І ДОСТОІНО ИЗБАВИ.

VII a, Z.3-18.

БОЖЕ, ІЖЕ НИИ МОЛІТВЪИ РАДІ БЛАЖЕНЪІА БОГОРОДИЦЪА І ПРИСНОДѢВЪИ МАРИА І БЛАЖЕНЪИХЪ РАДІ АНЪЕЛЪ ТВОИХЪ І ВЪСЪХЪ НЕБЕСЪКЪИХЪ СІЛАХЪ І АПОСТОЛЪ І МЪУЕНИКЪ І ПРЕПОДОВЪИХЪ І УІСТЪИХЪ ДѢВЪ І ВЪСЪХЪ СВЪТАЪИХЪ ТВОИХЪ МОЛІТВАМИ ПРИСНО НИИ ВЪЗВЕСЕЛІЛЪ ЕСІ, ПРОСИМЪ ТЪА, ГОСПОДІ, ДА ЁКОЖЕ НИИ УЪСТНЫМЪ УЪСТІ СІИХЪ НА ВЪСНА ДЪНИ, МИЛОСТЬІА ТВОЕЇА ДАЗЪ НАМЪ ПРИСНО НАСЛѢДОВАТИ НЕБЕСЪКЪИА ТВОЕЇА СИЛЪИ.

HOSPODINE, POMILUJ NY

Hospodine, pomiluj ny!
 Jezukriste, pomiluj ny!
 Ty, spase všeho mira,
 spasiž ny i uslyšiž,
 5 hospodine, hlasy naše!
 Daj nám všem, hospodine,
 žizn a mír v zemi!
 Krleš! Krleš! Krleš!

SVATÝ VÁCLAVE

Svatý Václave,
 vévodo české země,
 kněže náš,
 pros za ny boha,
 5 svatého ducha!
 Kyrieleison!

Nebesket' jest dvorstvo krásné,
 blazě tomu, ktož tam pójde:
 v život věčný,
 10 oheň jasný
 svatého ducha!
 Kyrieleison!

Pomoci tvé žádámy,
 smiluj se nad námi,
 15 utěš smutné,
 otžeň vše zlé,
 svatý Václave!
 Kyrieleison!

SLOVO DO SVĚTA STVOŘENIE

Slovo do světa stvořenie
 v božství schováno,
 jež pro Evino shřešenie
 na svět posláno.
 5 Dievcě dřeve porozenie
 jest zvěstováno,

z Davidova pokolenie
božsky vzchováno.

Ot něhože naše kršćenie
10 jmenem nazváno,
pro drahé naše spasenie
Židóm prodáno.

I pro naše vykúpenie
na smrt prodáno,
15 jehož nám slavné vzkřiešenie
vesele dáno.

ALEXANDREIDA

1. ALEXANDROVO MLÁDÍ A SITUACE ZEMĚ

Kněz Alexander v tu dobu
 spade v velikú sirobu
 Otčíka juž nejmějieše,
 matky také nevidieše,
 5 jedno mieše mistra svého,
 najvěčieho světa seho,
 jemuž jej byl král poručil,
 by jej čsti, múdrosti učil.
 Mějieše v sobě smysl mladý,
 10 neumě sobě dáti rady.
 Nepřietelé všudy vstachu,
 svoji o něm nepodbachu.
 Tak se země zhubi všěcka,
 jěž prvé bieše plnečka.
 15 Neby dosti ot bližných hoře,
 až i s oné strany moře
 král Darius l'udi vysla,
 jiže tu zem'u bez čísla
 zbavichu každého dobra.
 20 Ktož co může, ten to pobra
 koňmi, skotem, sbožím, rúchem,
 jehož kto neslýchal sluchem;
 jakž, což c'uzí nepojěchu,
 to vše po nich svoji vzěchu.
 25 Kdažto bude v zlém poběda,
 nenie kto co pověda,
 jedno každý: "Hoře, běda!"

Juž země v porobě stáše
 a za moře dan dáváše;
 30 neb ten bieše ješče dietě,
 v jehož jie státi osvětě,
 nevěda, co sdieti sobě
 v téj strasti, v téj porobě.
 Tak vždy bývá v takú dobu:
 35 když hlava vstóně mdlobú,

údi sotně vládnú sobú.
Těch let země velmi zhynu,
až kniežěcie mladost minu
a smysla viece přistúpi.
40 Kdaž z dětiných let vystúpi,
urozomě dobřě tomu,
ž'zlo v porobě býti komu.
Snad možieše tak juž jmieti
druhé léto po desieti;
45 uzřě, že země porobena,
všeho dobrého zbavena,
počě k sobě sám mluviti ...

2. ARISTOTELOVY RADY

Poslúchaj mne tuto sada,
tot' jest mojě prvnie rada:

- Jměj dvór svój po kněžskéj vnaďě,
své šlechticě jměj v svéj radě;
5 chovaj se obojětníkóv,
hospodnie čsti proradníkóv!
Ti toho jsú obyčějě:
oko se jich vešdy směje,
jazyk jmajú vňuž meč v sobě,
10 jenž seče straně na obě.
Z chlapieho řáda nikoli
ijednoho v čest nevoli;
nebo chlap, když jest povýšen,
nesnadně bude utišen.
- 15 Zlé kolo najviece skřípá,
malý had najviece sípá
a chlápě najviece chlípá.
Aspis slóve hádek jeden,
ten jest tak velmi nezbeden,
20 jakž nedbá ijedněch kúzel,
hlavu stáhne jako uzel;
když kto kúzlychce jej jieti,
nemóže ničse prospěti;
jedno ucho k zemi stulí
25 a druhé chvostem zatulí.
A takéž chlap, když bude vyšší,
dobřě slyšě, však neslyší.
Kteříž potok voden bude,
ten se vždy viece zabude
30 než která hluboká řeka,
jěžto širocě vytieká.
Takéž chlap, když obohatie,
když sedí, daní neplatě,
dobřě znav, však nepozná tě.
35 Avšak ktož jmá dobré nrawy,
ktoliž jest své viery pravý,
nebo ač i pokolenie

některý sbožného nenie:
však jsú dôstojní čstnosti,
40 kďyž dbajú o múdrosti;
neb najväčšie šlechta tu je,
kdež smysl nrawy okrašluje.
Šlechetný ščep bývá z pláni,
kďyž se starý peň oplaní:
45 tak z chuzších bývajú páni.
Kďyž sbožie neb smysla nenie,
v šlechtě bude porušenie.

A pakli se kdy to udá
vtazovati tobě súda,
50 pro dar nepřevracuj práva,
jakž juž pohřiechu se stává.
Kterúž stranu peniez súdí,
druhá se naprázdno truí,
nejeden se tiem oblúdí.
55 Bud' lehek proti chudému,
protiven bud' protivnému;
neniet' nikde tako tuhý,
chceš-li, budeš jemu druhý.

Před zástupem první bývaj,
60 svých se l'udí nepokřývaj;
a kďyž tě tu uzřie tvoji,
tu rád každý tobě sstojí.
Kďyž pastýř před vlkem srší,
toho se stádo rozprší,
65 ten jest nehoden své vrši.
Potom, mój kněžiče, věz to:
ač kde dobudeš město,
dobytek, poklad vybera,
všěcky svojě l'udi sbera,
70 otplacujž každému míle
podlé skutkův, úsilé.
Juž v službě nynie otplátka,
že hospodnie milost vrátka,
zle se brž než dobře zračí;
75 jak se z mračna nebe zmračí,

tak se hospoda rozpáčí.
Snad jsi chud, že nej máš dáti?
Uč se v tom rady chovati:
když dobudeš, tehdy dávaj,
80 a když nej máš, oběcávaj.
Lékař vždy j má čáku k seči,
pták rád slyší, kdežto skřechí,
sluha věří slibnej řeči.

To ti naposled povědě,
85 jenž k tvěj čsti nejlepší vědě:
v rozkoši se neobložuj,
u panosti neumnožuj;
ač se v tom dvěm neostřěžeš,
sám se tiem nejvíc sviežeš.
90 Plodu nedá moklé pole,
a čest i v rozkoši vóle
nesedí na jednom stole.

Juž ti všicku radu krácu,
v jedno slovo se navrácu:
95 milosrden buď k nevinnému,
nejvíce k člověku svému.
Chovajž tvrdě moje slova,
budet' služba vždy hotova
a ve čsti vždy obnova.

DALIMILOVA KRONIKA

(LIBUŠINO PROROCTVÍ)

O L'ubušinu proročství

- Tdy L'ubušě odpovědě
 řkúc: "To vám beze lsti povědě,
 kak koli ste mě uhanili,
 když ste mě tak potupili.
- 5 Zlý člověk to drbí býti,
 kterýž pro své dobré dá obci zlým užiti.
 Obec jest každého ohrada
 ktož ju tupí, minulat' jej rada.
 Ztratě obcu, neúfaj do hrada,
- 10 bez obcě dobude tebe všeliká sváda.
 Ale jáz vám své škody nedám zlým užiti,
 chcu vám beze lsti raditi.
 Radějši byste mohli mój súd trpěti,
 než drbíte za kněz silného mužě jmieti.
- 15 Lehčějiet' tepe dievčie ruka,
 ot mužské rány bývá veliká muka.
 Tu mně tehdy uvěříte,
 když svého knězě za železným stolcem jědúc uzříte.
 Bude-li nad vámi cuzozemec vlásti,
- 20 nemoci bude dlúho váš jazyk trváti.
 Túhat' jest každého mezi cuzími
 a smutný utěší se mezi známými.
 Každý kraluje přátely svými
 ijeden múdrý neraď se s cuzími.
- 25 Pojmet' k sobě l'ud jazyka svého,
 budet' vždy hledati vašeho zlého,
 na váš l'ud bude hledati viny
 a svým rozdělí vašě dědiny.
 Češte své, ač i krastavo,
- 30 nedaj v své cuzozemcu, česká hlavo!
 Tomut' vy učí ženská hlava,
 kde jeden jazyk, tu jeho sláva."

(O ZALOŽENÍ PRAHY)

Přemysl bieše múdré mysli,
 on s L'ubušú vše právo zamysli.
 Tehdy L'ubušě povědě:
 "Jáz ti jedno miesto vědě,
 5 to bude slovútno po světu,
 jako slunce v svém osvětu.
 Pomněte všickni slova mého!
 Vyndeta dvě olivě zlatiej z něho,
 Václav bude jmě olivě prvěj
 10 a Vojtěch olivě druhěj.
 Tě ot pokolenie mého
 vzendeta až do královstvie nebeského.
 Tě to město oslavíta,
 a juž pohřebená všu zem'u obráníta.
 15 Stavte město, to vem kážu,
 tu kdežto jáz vám ukážu:
 u Vltavy pod Petřínem,
 kdež tesař činí práh s svým synem.
 Pro práh městú vzděchu Praha.
 20 Toho města bude veliká dráha.
 Neb jako i kniežata i králové,
 l'udie silní jako lvové,
 proti prahu klanějú hlavu,
 aby ju jměli zdrávu,
 25 takéž proti Prazě, městú mému;
 neb bude čest i chvála jemu."

(BOŘIVOJ A SVATOPLUK)

Ot Bořivojě, prvého křest'anského kniežěte

Kněz Hostivít potom snide,
 Bořivoj na otcóv stolec vznide.
 Tehdy Svatopluk u Moravě králem bieše,
 kněz český jemu slúžieše.
 5 Jednú kněz Bořivoj přijěde k královu dvoru,
 král mu učini velikú vzdoru.
 Káza jemu za stolem na zemi seděti

a řka: "Slušie tobě to věděti,
že neslušie pohanu
10 za roveň býti křestānu.
Seď se psy, tot' jest tvé právo,
ne kněže, ale nemúdrá hlavo,
že netbáš na tvorcě svého,
majě za bōh výra ušatého."
15 Kněz to uslyšav sě zapole,
a jakž brzo by po stole,
prosi křsta Bořivoj ot Svatopluka, krále moravského,
a ot Metudějě, arcibiskupa velehradského.
Ten arcibiskup Rusín bieše,
20 mšu svú slovensky slúžieše.
Ten Velehradě křstil Čecha prvého,
Bořivojě, knězě českého,
léta ot narozenie syna božieho
po osmi set po devietidcát čtvrtého.
25 Když kněz Bořivoj tak stav svůj smění,
svět potupiv, v svatost sě promění.
Almužny veliké činieše
a domy božie stavieše.
Prvý kostel v Hradci postaví,
30 svatému Klimentu jej oslavi.
Druhý svaté Mařie na Prazě
ot velikých vrat inhed na drážě.

Ot Svatopluka, moravského krále

Tuto mušu do moravské kroniky málo zajíti,
abych mohl k svéj cti i řěči slíčně přijíti.
35 Kako jest korona z Moravy vyšla,
povědět', kako jest ta země k Čechám přišla.
Král moravský ciesařovu sestru za sobú mějieše,
tej velmi násilen bieše;
a proto naň ciesař jide
40 a král moravský s ciesařem u boj vnide.
Pohřiechu tu král boj ztrati,
žalostívě sě do Velehrada vráti.
Ciesař za ním do země pojide,
král hanbú u púšču vnide

- 45 řka: "Radějí chcu konvršem býti
než králem a s nepřátely sě nebiti."
Proto v lesě přebýváše
a za obyčej s pústenníčky motykú kopáše.
Po sedmi let král s dlúhú bradú
50 jěde před ciesařovu radu.
Jě sě na ciesařě žalovati
řka: "Kniežata, račte poslušati!
Mú mi zem'u otjal bez práva
a má žena jest v jeho dvořě ješče zdráva.
55 Ciesař tiej řěči jě sě smieti,
což mnich mluvieše, jě sě přieti,
Mnich tako počě mluviti:
toho chce svým mečem dolíčiti.
Kniežata mnicha neznajiechu,
60 avšak jemu pověděchu:
"Když si směl tu řěč na ciesařě mluviti,
musíš toho sám svým mečem dolíčiti."
Mnich tej řěči počě prositi roka,
ciesař naň vyvrže svého soka.
65 Pojide ciesařův sok v okol a zpievajě
a na mnicha nic netbajě.
Mnich dosáh mečě sedacieho,
přětě soku ščit i jej samého.
Ciesař pozvav mnicha do svého dvoru,
70 jide jemu u pokoru.
Král Svatopluk da sě král'u poznati,
ciesař jě sě ve všem znáti.
Vrátí jemu zem'u i královstvie
i da Moravě vše svobodenstvie.
75 A což by mohl uherské země dobyti,
da jemu moc k svéj zemi osobiti.
V krátcě král'u Svatoplukovi žena snide
a král vojensky na Uhry jide.
Uhři krále tu pobichu
80 a mnoho mu l'udí zbichu.
Král pozvav kněžě českého,
před ciesařem postúpi jemu královstvie svého.

Opět jeho Uhři pobichu
a Moravan mnoho zbichu.

85 Tiem se počě král velmi styděti
a hanbú nesmě k svým jěti.

I jide tajně na púšču
i by do své smrti v tom húšču.

I dnes na tom miestě černí mnišie pějú
90 a tomu klášteru v Uhřiech Zabor dějú.

LEGENDA O PANNĚ MARIÍ

- Sám v sobě svůj smutek tlačě,
inheď nice nepohýřě,
pojma s sobú své pastýřě
člověk zamútiv životem,
5 hna se přeč v púšču s svým skotem,
tam, kdež ho měsiečov pěti
nikte nemohl byl vzvėděti.
Tu jsa, jímž smutnějie chodil,
tiem bóh skot jho viece plodil,
10 jakž ni jeden z toho krajě
byl, tak mnoho skota jmajě.
Takž tu vše své dobré děnie,
mlád sa, činil, k bohu mieně,
v junošstvě bydle z dětinu.
15 A když dvadcieti let minu,
pojal sobě ženě hpannu,
všie čsti dievku, jménem Annu,
jěž bě dci Ižakarova,
rodu krále Davidova.
20 S tú jsa tak, kterús náhodú
dvadcieti let nejmě plodu.
Protož Anna smutna jsúci,
byla k bohu žalující
hi mluvila řkúci: "Bože,
25 vědě, ž' tvá moc všecko móže!
Proč sem jáz hi mój muž hyna,
ž' nám nedáš dcerky ni syna?
Ješčež mi se viece měte,
ž' neviz'u mého družěte,
30 jímž se l'udské řěči styz'u,
že pět měsiec ho neviz'u.
Bych as mrtva jho viděla,
pěču bych o duši jměla,
ač bych mohla kterým skutkem."
35 Tú řěčú hi tiem zámutkem
šedši do své ščėpovnicě

ha plačúci pade nič,
k bohu vzdyšúci s pokorú.
Mezi tiem vezřieci vzhóru,
40 uzřě v hruščě hniezdo vrabie,
a hájcě jho sedí, vábě
vrabata, ana křičiece
vzdvíhajú sě, z hniezda chtiece.
Takož náhle to uzřieci,
45 vzedše plaččívě mluvioci,
řkúci: "Mocný hospodine,
jehož vól'u nic nemine
a jenž všechny smutky cělíš,
hi, jakž chtě, dary své dělíš,
50 dávajě bravóm hi skotu
plemenité vóle hlotu
podlé všech stvoření stava,
v němž sě každá tvář vyznává,
juž země neb moře plodí,
55 cožli kde v povětřie vzhodí,
anebo kde v skalných brziech
neb kde u propastných tvrziech
bydlí ot všeliké sběři,
jakž u ptačstvě tako v zvěři,
60 chráně vše, což jest, ot hlada,
v němž si nezlišil hi hada,
že hi ten sě tdy raduje,
když sě plodem sbožen čuje.
Pro něž tobě jedinému
65 děkujú všdy, tvorcu svému,
že dáváš komuž co ráčě,
svú vol'ú, nic neopáčě.
Hi jakžs chtěl, takžs vše obřiedil,
jediné mnes v to nedědil,
bych byla vnuž jiné tváři,
jěž tvá milost šcedřě daří,
hi sú plodem, jakž chceš, mocny
a sobě sbožně pomocny.
A všakž vieš to, silný bože,

75 což sem kdy myslila, tože
vieš, ž' sem se jinam netščala,
kromě což bych plodu vzala,
všdy mi bylo na útrobě."

SPOR DUŠE S TĚLEM

- Slyš to starý jako mladý,
by poslúchal této vády.
S svú se duší vadí tělo,
duši přehádati chtělo,
5 proto dušě k bohu vzdýchá,
neb ji silná strast upíchá:
zбудúci světa v hoři býti.
Proto by chtěla přijíti
k milosti boha pravého,
10 Jezukrista nebeského.
Tělo se proti ní zpiera,
proto dušě slz utiera,
radieci tělu na pokánie;
a tělo se tomu zbránie
15 řka: "Božiemuť jest napřed býti,
proto já nechci smutno býti.
Ty plač, dokud tobě líbo,
mněť jest plakánie nemílo;
já se chci vesele mieti,
20 a ty se mnú, ač budeš chtietí."
- Dušě vecě: "Benedicite! Rač požehnati
ten, jenž ráčil duši dáti,
čistú v tělo
vlil dospělo,
dokonav všech údóv dielo.
25 Vлил в те чист духа сватého,
podobnost obraza svého.
Tě daroval
i obroval,
rozomenstvím korunoval.
Dalt' jest rozomenstvie každému
30 činu zlému i dobrému.
Viz, co čině,
a v tvéj vině
dušičky neuvinė.
Drž se, na kterou chceš cestu,

- to zvěz za pravdu jistú,
35 žet' jest dávno
zvěstováno:
'Plač s veselím', v Písmě psáno."
- Tělo vecě:
"Netbaj na to, duše milá,
však vidíš to, žet' jest ve mně síla,
rozom s krású,
se vší věhlasú;
40 jázt' neznám smutného času.
Milá duše, netbaj na to,
pust' smutné myšlenie toto!
Sbožie mnoho
mám, bez něho
neviem vesela nikoho;
45 z toho dám svú bohu obět,
obráťím jej k sobě opět.
Jáz klekánie
i vzdýchanie
často sději pro pokánie.
Budu-li v čem poblúdílo,
50 pokoří se - i budu mílo
z skutka mého,
boha svého
utěši z těla křehkého."
- Duše vecě:
"Mého srdcě hrozná strasti,
že mi nelzě sebú vlásti!
55 To viem právé:
že mě ostavie
tvěj vší vině; ach méj hlavě!
Rozchodí mě strast v sirobě,
srdce přě v žalostnéj mdlobě.
Hoře z hořě,
že tak spořě
60 vizi vychodiece pekelné zořě."
- Tělo vecě:
"Nemluv toho, milá duše,
tobět' se mnú býti slušie.
To měj za to,
že nevzato

ote mne stříebro ni zlato.

65 Když mě utká nemoc s mdlobú,
tehdy se protýčí s tebú.

Mé vše sbožie

na kostely vložie,
když ny spolu v hrob položie."

Duše vecě:

"I co sě, tělo, sbožím komoníš,
70 tělo, pozdě zajiec honíš;

však tu býváš

i to slýcháš,
pro něž často srdcem znýváš.

Kdyžto umře, kam sě dějí?

Zda jich pohřiesti mějí?

75 Nespomóže

ni vymóže

tebe ni mne z smrti sbožie.

Na to, tělo, rozpomínaj,

toto slovo v srdce vznímaj:

kdes sě vzalo,

otkudž vzcházalo,

80 s číms sě sěm na svět přimčalo?

Kterým sě tu jmenem chválíš,

tak sě chval, jakž mne sebu nespálíš.

Pro řeč pro tvú

v strastnú rotu

vrhúť námi jako slotú."

Tělo vecě:

85 "Milá duše, zda jsi lačna,

že mě činíš tak rozpačna;

jáz mám hrady,

múdré rady,

dosti bohaté ohrady.

Jmám dědin, platóv mnoho,

90 milá duše, poslyš toho:

jáz mocný pán,

co chci, to jmám,

nikomuž sě nepoddám.

Věz to, duše, žeť sem vítěz pravý,

rci črtu, at' se se mnú dáví
95 nebo sěče,
uzříš: ant' vleče
po sobě sěčené plece."

MASTIČKÁŘ

Rubín přibíhaje říká verš:

Sed', mistře, sed', jáz k tobě běžu,
snad se tobě dobře hoz'u.

Mastičkář:

Vítaj, milý Idonechu!
Dávě l'udem dosti smiechu!

5 Pověz mi, kak ti pravé jmě dějú,
at' s tobú cěle sděju.

Rubín říká:

Mistře, jsem ti dvorný holomek,
dějút' mi Rubín z Benátek.

Mastičkář říká verše:

Pověz mi to, Rubíne,
10 co chceš vziati ote mne.

Rubín praví:

Mistře, ot tebe chcu vziati hrnec kysělicě
a k tomu tři nové lžícě.

Mož-li mi to ot tebe přijíti,
chcu jáz ovšem tvój rád býti.

Mastičkář praví:

15 Rubíne, to ti vše jáz rád dám,
co jsi potřěboval sám.

Jedno na to všdy ptaj
a těch miest pýtaj,
kde bychom mohli svój krám vyklásti

20 a své draho prodati masti.

Rubín praví:

Mistře, hyn jsú miesta sdravá
a v nich jest krásná úprava.

Tu rač své seděnie jmieti
a své drahé masti vynieti!

Dále Rubín:

25 Mistře, vstúpě na tuto stolicu,
posadiž k sobě svú ženu holicu.- *Ticho!*

Potom at' s Postrpalkem zpívá píseň takto:

Sed', vem přišel mistr Ypokras
de gracia divina,
neniet' horšieho v tento čas

30 in arte medicina.

Komu která nemoc škodí
a chtěl by rád živ býti,
on jeho chce usdraviti,
žet' musí dušě zbýti.

Rubín říká verše:

35 Poslúchajte, dobří ľudie,
mnoho vám radosti přibude,
těch novin, jěž vám povědě,
jěž velmi užitečné vědě.

A vy, baby, své šeptánie

40 puste i vše klevetánie,
v čas ti mlčěti neškodí.

Poslúchajtež, dobře vem hodí:
přišelt' je host ovšem slavný,
lékař múdrý, chytrý, dávný,

45 vám bohdá na všu útěchu.

Neniet' nic podobno k smiechu,
což prav'u, věřte mi jístě,
jakžto rožcě na siej tistě.

Ni v Čechách, ni u Moravě,

50 jakžto učení mistři pravie,

ni v Rakúsiech, ni u Uhřiech,
ni u Bavořiech, ani v Rusiech,
ni u Polaniech, ni v Korutaniech:

právět' vešde jeho jmě světie,

55 krátčě řkúce, po všem světě,

nikdiež jemu nenie rovně,

kromě žet' prdí neskrovně.

I jmát' také drahé masti,

jěžt' jest přinesl z daleké vlasti,

60 jimiž nemoci všeliké,

rány kakož koli veliké

zacělí bez pomeškánie.

Bóh jeho poraz, ktož jho hanie!

Ktož je boden nebo sěčen

65 neb snad palicěmi měčen

neb snad jmá-li v svém ušě zpary,

příde-li k mému mistři s dary,

mój mistr jeho tak naučí:

pomaže se, jako pes vskučí
 70 a potom se náhle vzpručí.
 A vy, páni, chcete-li dobři býti,
 můžete jej kyji bítí. - *Ticho!*
Skončiv vyběhne mezi lidi.

Mastičkář, Rubín však neodpovídá:

Rubíne! Rubíne!

At' volá po druhé:

Rubíne, vo pistu!

Ten at' odpoví:

75 Sed', mistře, držu za řit tistu.

Mastičkář opět volá řka:

Rubíne, vo pistu kvest?

Ten at' odpoví:

Sed', mistře, chlupatú tistu za pezd.

Mastičkář znovu dvakrát volá:

Rubíne! Rubíne!

(Rubín:)

Co kážeš, mistře Severine?

Mastičkář mu říká:

80 Milý Rubíne, kde se tak dlúho tkáš,
 že o svém mistřě ničse netbáš?

Rubín říká:

Mistře, v onomno biech počal l'udi léčiti,
 tu mi počěchu staré baby pod nos pzdiati.

Mistře, v onomno kútě biech,

85 tu mi se sta dvorný smiech:

rozedřěchu mi s puškami měch.

Potom sem k tobě běžěti uchvátil,

abych po tobě vešken l'ud obrátil. - *Ticho!*

Mastičkář at' volá dvakrát řka:

Rubíne!

Ten neodpovídá.

Volá po druhé.

Ten at' odpoví jako dříve.

At' volá po třetí:

90 Rubíne!

Ten přicházeje mluví jako dříve.

Mastičkář říká:

Milý Rubíne! - *Jako dříve.*

Ten odpovídá řka:

Milý mistře, ty všdy na mě kříkáš
i svým hněvem na mě kdýkáš!

U velikém se mistrovství znáš,
95 však proto i hovna juž nejmaš.

Mastičkář říká:

Tot' je ot starých slýcháno
i u písmě také jest to psáno:
ač co s bláznem kdy ulovíš,
ale nerovně s ním rozdělíš.

Rubín říká:

100 Tak se muší vešdy státi,
žeť se zlob zlobí obrátí
a dobré dobrým se oplatí,
ktož zle myslí, ten všdy ztratí.

Mastičkář říká:

Rubíne, pustvě tento hněv na stranu!
105 Hovějž lépe svému pánu!
Budevě v ten čas bohata,
mine najú všě zlá ztráta.

Rubín říká:

Takož, milý mistře, tako,
tiehněvě oba za jednako!
110 Vše po najú vól'u bude,
potom náma ďábel shude. - *Ticho!*

Mastičkář at' volá třikrát:

Rubíne!

Ten přicházeje, at' odpoví řka:
Co kážeš, mistře Severine?

Mastičkář k němu:

Rubíne, rozprostři mój krám,
115 at' se jáz sde l'udem znáti dám!

Rubín odpovídá:

Prav to každý juž vás druh k druhu,
že ke všelikému neduhu
i ke všelikéj nemoci
mého mistra masti mohú spomoci.

120 Ktož jmá kterou nádchu v nožě,
ot tohot' jmá mléko kozie.

A ktož jmá zimnicu v týlu
 neb snad neskrovnú kýlu
 neb snad jmu dna lámá uši
 125 neb jmá snad črvy v duši,
 to vše mój mistr usdraví
 i všie nemoci zbaví.

Mastičkář říká:

Rubíne, skóro-li mé masti budú?

Ten říká:

Jednak, mistře, před tobú budú,
 130 až jich z pytlíka dobudu.

Mastičkář říká:

Rubíne, južt' je počal mazanec kvísti.

Rač mi masti sém mé vyčísti.

Ten říká:

Kto chcete rádi slyšěti,
 můžete sém rádi hleděti.

Rubín:

135 Požehnaj mě, boží synu i svatý duše,
 at' mne ďábel nepokúšie.

Dále říká:

Toto ti je, mistře, prvá puška,
 ot tět' sě počíná vole jako hruška;
 najprvət' bude jako dýně

140 a potom bude jako škříně.

Toto je, mistře, puška druhá,
 od tět' zpleskajú vole tuhá;
 cot' ona prvá neduha zapudí,
 a tatot' viece neduha zbudí.

145 A toto ti jest puška třetie,
 pro tut' baby s skřietkem k čertu vzletie.

Toto ti je, mistře, puška čtvrtá,
 tat' pohřiechu jako nebožezem vrtá.

A u pátéj měl jsem tři svrčky

150 a pól čtvrta komára:

tu je snědla onano baba stará.

Tato ti jest, mistře, mast z Babylonie,
 v niejt' je také drahá vóně,
 ktož jie kúpí, tako tvrdie,

- 155 pójde od nie pzdě a prdě.
 A toto ti jest mast tak drahá,
 žet' jie nejmá Viedně ani Praha;
 činila ju paní mladá,
 vše z komárového sádla,
- 160 pzdin k niej málo přičinila,
 aby brzo nezvětřěla;
 tuť mi všickni najlépe chválé.
 Pompkni jie tam k sobě dále,
 ať jie každý nepokúšie:
- 165 tať jedno k milosti slušie.
 A tatot', mistře, najlépe vonie,
 znamenaj, co je do nie:
 Bych jie komu v zuby podal,
 že bych to vám viděti dal,
- 170 všdy by sě dřéve zatočil,
 než by jednu nohú kročil.
 A tuto mast činil mnich v chyšcě,
 mnich sedě na jěptišcě:
 Ktož jie z vás okusí koli,
- 175 vstane jmu jako pól žebráchie holi.
 A to jest mast nade všě masti,
 ale neniet' jie v tejto vlasti.
 Tlukút' ju žáci na školném prazě,
 leč buď v teple, leč na mrazě,
- 180 ale nemóž ti jie žvátí,
 jedno oblú v život cpátí.
 Ale to z vás každá věz,
 žet' pěkné léčí bez peněz;
 pakli nepěkná příde s dary,
- 185 tejt' lacniej dadie páry,
 buď od črta buď od chlapa,
 i posledniej dadie kvapa.
 A pakli je v kteréj nemoci,
 kažte jiej přijíti na tři noci,
- 190 budet' sdráva jako ryba,
 neb tú mastú nebývá chyba.
 A jiných mastí jmáš dosti,
 prodávajž jě, ažt' někto stepe tvé kosti.- *Ticho!*

Rubín k Postrpalkovi:

Brzo masti natluc dosti,
195 po čas buďem mieti hosti.
Dřéves mi jie byl dal málo,
až se jie mnohým nedostalo;
přikydniž mi jie sěm viece,
at' nečakajú stojiece.
200 Jiných mistře, pušek jmáš pln krám
a z těch učiníš, co chceš sám.
Ihned at' vyběhne mezi lid.

O LIŠCĚ A O ČBÁNU

Liška jednu běhající,
 jiesti sobě hledající,
 uběže do jedněch pústek,
 ano v nich jediný chrústek.

5 Vecě: "Pověz mi to, chrúste,
 čie jsú toto chyšě pusté?"

On jiej tako odpovědě

řka: "Jázt' sám nevědě;

teprv sem jedno přišel sēm,

10 nejmám nice činiti s tiem."

Liška počě sě točiti,

by mohla co uhoniti.

Točivši sě sěmo i tam

i uběže k pustým kamnám.

15 A když sě v niestěji vtoči,

inheď v kamnách čbána zoči.

Vecě: "Dobrý večer, čbáne!

Kak sě jmáš, mój milý pane?"

Čbán liščě nice nevecě

20 a ona vzešši jej na plece

potěšči sě s ním ven z pústek.

Tu ji potka onen chrústek;

vecě: "Liška, co to neseš,

že nohami jedva pleteš?"

25 Ona vecě: "Nesu čbána,

mého milostného pána."

Zdáše sě jiej nésti těžek.

Vznesši jej na jeden břiežek

i pusti jej dolóv opak

30 řkúc: "Jázt' tobě učini tak."

Vecě: "Pójdiz dolóv, čbáne.

Těžeks mi nésti, mój pane!"

Čbán sě dolóv s hory pokoti,

liška sě po něm běžiec upoti.

35 Vecě: "Čbáne, proč běžíš prudcě?

Přesadíš mi skóro srdce."

A když čbán na rovni bieše,

vec se kotiti nemožieše.

Vecě liška: "Kde jdeš, čbáne?

40 Zdalis ustal, milý pane?
Pakli nechceš se mnú jíti,
jáz chci tobě učiniti,
že pójdeš se mnú bezděky,
kdež se nevrátíš na věky."

45 Přivázavši čbán k uocasu
vecě: "Jáz tě tam donesu,
budeš úpiti na své hoře
plavajě jako prosěd mořě."
A když přiběže k studnici,

50 běda liščě hubenici!
Mnieše oklamajíc čbána,
nalit' se oblúdi sama.
Vecě: "Čbáne, ké se modlíš.
Zléhos umysle, že tiem dlíš."

55 Ona nic nepomeškavši,
čbán k ocasu přivázavši,
vzleze vzhóru na ohlubnici
i pusti čbána v studnici.

Vecě: "Když se nechceš modlití,
60 jáz tě musím utopiti."
Čbán počě svrchu plavati.
Počě liška naň volati
řkúc: "Čbáne, brzo viz o sobě,
jižt' jest velmi zle o tobě.

65 Raz'ut',pokoř mi se jedinú
a otpustímt' vši tvú vinu."
Čbánu lzě mluvití nebieše,
nebo z hlíny slepen bieše.
Tehdy se liška rozhněvavši

70 čbána u vodu vrazivši,
vecě: "Jižt' sem dosti hověla tobě.
Cos uhonil, jměj to sobě."

Čbán se počě zalévati,
vody se veň nalévati,
75 lišky k sobě potáhati.
Liška se počě ottáhati;

vecě liška: "Ne tak, čbáne,
jázt' špíleji, milý pane!"
Tehdy čbán počě bobtati,
80 hlúbe se pohřižěvati.
Liška počě vždy volati
řkúc: "Běda, co mi se chce státi?"
Vecě: "Milý čbáne, otpust' mi to
a jáz tobě slibuji to,
85 žet' nechci tobě škoditi.
Rač mě, nebožku, živiti!"
Ona toho řeci netaže,
až ji čbán k sobě přitaže,
ona se v studnici vrže,
90 inhed ji čbán na dno vtrže,
tu jieji neda viec vzniknúti,
musi bezděky utonúti.

Tak se liška přemúďřila,
svój život marně ztratila:
95 ot čbána z hlíny slepeného
zbyla liška života svého.

LEGENDA O SVATÉM PROKOPU

(PROKOPOVO MLÁDÍ)

- Svatý Prokop jest slovenského roda,
 nedaleko ot Češského Broda.
 Tu ves dobřě buoh rozplodil,
 v niejž sě ten svatý urodil.
- 5 A však dobřě pověděti směji:
 tej vsi jmě Chotůň dějí,
 v niejžto bydléše starý kmet.
 Ten sobě jmieše mnoho let;
 svú ženu šlechetnú jmieše,
- 10 s nížto manželstvo držíeše,
 přátel ni prvých ni posledních,
 ale .....
- ..... v krátkém časě
 tomu písmu nauči sě.
- 15 Mistři sě tomu diviechu,
 mezi sobú tak mluviechu:
 "Prokop dobřě u písmě dospěl
 a ve čsti i v kázni prospěl;
 neb nikdy prázdnen nebieše,
- 20 nebo na modlitvě nebo v knihách čtieše."
 Tak sě učil velmi míle,
 netbal ijedné kratochvíle,
 divné ovšem pokory bieše,
 že již každý to mluvieše:
 "Tento Prokop tako jest tích,
 již jako by byl ovšem mnich."
 Nikdy neviděli, by smál,
 ani kdy s dietkami več jhrál,
 jedno pěl hodiny nebo páteřě
- 30 někde súkromie nebo v kóřě.
 Počěchu sě kanovníci diviti
 a řkúc: "Co chcemy učiniti?
 Vidímey člověka dobrého
 a ke všiej čsti podobného.
- 35 Južt' jest dobřě na tej době,
 přitovařišmy ho k sobě

pro jeho pokorné poníženie!"
Snidu se vyšehrazská kněžie.
Byvše všichni v tej radě
40 v kapitole na Vyšehradě,
vzvolichu jej služebníkem,
u svatého Petra kanovníkem.
Nerád tomu svatý Prokop bieše,
neb tohoto světa nenávidieše.
45 Ješče by to byli učinili,
ež by jej proboštem vzvolili;
ale svatý Prokop, vida světskú lest,
potupi toho přiebytku čest.
Ijednoho pokoje nehledajě,
50 viece se pro buoh pokořijě,
nenosil drahého oděnie,
ni pitie drahého ni jědenie.
Tehdy všichni kanovníci,
děkan, probošt i třiedníci
55 svatého Prokopa povýšichu,
knězem jeho učinichu.
Sta se potom velmi vskóřě,
slúži mši u vyšehrazském kóřě.
Své pokory neproměnil,
60 viece než dřiev pro buoh činil.
Kanovníkem na Vyšehradě bieše,
ale jiněj proměně chtieše
a řka: "Čemu mi je tato čest,
jenž činí duši přělest?
65 Vědě, že nenie bohu vzácen,
ktož sbožie miluje, ten bude ztracen."
O tom bylo by mnoho praviti,
ale musíme toho ukrátiti,
nebo jest viece pravenie
70 o jeho milosti, i mluvenie.
Ot dávných časóv to jest myslil,
kde by kromě lidí bydlil.
Naleze mnicha starého,
ke všiej čstnosti podobného,
75 i počě jeho prositi,
chtě týže zákon nositi.

Tehdy ten mnich duchovný
vida, že jest člověk rovný,
i počě mluvití k němu
80 právě jako k synu svému
řka: "Proč ty zákona žádáš,
a ty velikú čest sbožím jmáš?
V svatého Benedikta zákoně
musíš jmietí utrpenie,
85 kromě přátel přebývati,
svýma rukama dělati."
Svatý Prokop jemu povědě
a řka: "Však jáz dobřě vědě,
že jest to vaše ustavenie,
90 jakož svědčí svaté čtenie,
aby nic vlastného nejměli
a poslušenstvie držěli,
abychom všechno prodali
a ve jmě božie rozdali.
95 V tejto mě prosbě nemeškaj,
prosím, svatý mně zákon daj."
Tdy starý mnich, jsa v tej mieře,
vida jej v ústavněj vieře,
pro prosbu svatého ducha
100 poda jemu mnichového rúcha.
Pak dotavad s ním tu bydlil,
až se dobřě zákonu naučil.
Potom jide do svého krajě,
tajně sobě bydla ptajě,
105 ne proto, aby přátely viděl,
jedno kde by na púšči seděl,
tu kde by bylo miesto sličné
a bohu slúžití slušné.
I bra se do jedneho lesa,
110 s sobú vši potřebu nesa.
Takž pak po tej púšči chodě,
přiblíži se k jednéj vodě.
Ta voda Sázava slóve,
ješto i dnes pod klášter plóve.
115 Nechtě přes tu řeku dále,
shrnu se při jednéj skále.

Ta skála stáše v tej chvíli
ot Kúřimě za dvě míli.
V tej skále ďáblové přebýváchu
120 a mnoho zlosti ukazováchu.
Svatý Prokop, vida jich zlost,
vstúpi proto u věčší čstnost;
proti hřiechóm bojováše
a těm psóm odpoviedáše
125 řka: "Nelzě vám zde jmieti moci,
když mi böh ráčí spomoci."
Velikého utrpenie bieše,
mnoho na modlitvě, a málo jědieše:
jabléčka planá a želudy,
130 a pod mierú napíjal sě vody.
Až počě okolo sebe planiti
a domek tudiež sobě staviti,
a pňevie také kopáše,
tu sobě stravně utěžěváše.

ZTRATILAŤ JSEM MILÉHO

Ztratilať jsem milého,
v tom srdci jediného.

Jměj se dobře, srdéčko!

Ztratila-lis milého,
5 pohledajž sobě jiného.

Měj se dobře, srdéčko!

Když tomu nelže jinak zdieti,
musíme se dobře jmieti.

Měj se dobře, srdéčko!

10 Ját' se, milý, dobře jmám,
na tě srdéčkem zpomínám.

Měj se dobře, srdéčko!

Bielá ruožě prokvítá,
mně náděje nesvítá.

15 Jměj se dobře, srdéčko!

Natrhajme z ruožě květ,
milejší milý než vešken svět!

Měj se dobře, srdéčko!

Ach muoj milý, mocný pane bože,
20 jinak to býti nemuože.

Jměj se dobře, srdéčko!

Ktož mi o tobě co propovie,
srdéčko mé velmi mútí.

Jměj se dobře, srdéčko!

25 Ach muoj milý převelmi zúfalý,
ne taks mi sliboval před mú milú matkú!

Jměj se dobře, srdéčko!

Ktož mezi námi to manželstvo zruší,
nesmiluj se, pane bože, nad tú duší!

30 Jměj se dobře, srdéčko!

Bóh tě žehnaj, má panno milá!
V mém si srdci sama jediná.

Jměj se dobře, srdéčko!

S M R T

Což smrt radosti podává
podlé radostného práva,
tuť mne radost všě ostává
pro žalostné vzdýchanie.

5 Když mi srdce mysl probúzie,
že vzpomanu ty všě nůžě,
v něž mě světská vuole vlúzie,
život mi žádnen nenie.

S právem mi nenie do smiecha!

10 Smrt ke mně veždy pospiechá;
zastane-li mého hřiecha,
dušě kázní nemine.

Svět rozličně činy hodí,
a ty činy život vodí,

15 jimiž nám dušici uškodí,
žet' i s tělem zahyne,

světe, ktož se k tobě vine.

Chudéhot' tvé ščěstie mine,
bohatý pro tě zahyne,

20 neb jsi pravá obluda.

Světa ve mdlobě dobudem

a v zlosti na něm přěbudem,
v žalosti jeho veždy zbudem,
smrt jest našě osuda.

25 Auvech, světe, kak se mýlí
každý, ktož se k tobě chýlí!

Ty, jenž do nás s tebú byli,
kde ty můžem nalézti?

Mocná kniežata i králi,

30 koho jsú se ti ubáli,
že jsú se chudým vrovnali
a dali se pohřiesti?

Sami túž náději máme,
avšak toho málo tbáme.

35 Auvech, že nezpomínáme

žalostného skončenie!

Tu kdež priateľ nespomóže,
aniž tě sbožie vymóže,
tuť neplatí, jedno kóžě,
40 by měl všeco uměnie!

Co se tělo vraští, mučí?
Však se zemi vždy poručí.
Tu se druh druha neručí,
jakž jej koli miluje.

45 Tepruv přijdem v své dědiny,
běda hřiešným té hodiny!
Dušička ponese své viny
a na tělo vžaluje

řkúc: "Prokleté hřiešné tělo,
50 cos dle zaviniti smělo!
Pro tvé tak nesličné dielo
jsem milostí strádajíc."
Nejednat' jí žalost bude,
nebeskét' radosti zbude,
55 hořě věčného dobude,
smrti na se žádajíc.

Silnát' se tu žalost zděje,
dušičkat se nezasměje,
jednot' se v žalosti vzchvěje,
60 vidúc svú věčnú ztrátu.
Tuť se nás hřieši neskryjí,
jako na své vrahy zvyjí,
hoře věčné na nás vzryjí,
dadúc hřiešnú odplatu.

65 Auvech, běda té žalosti!
Kto nám dušičky vyprostí,
nebude-li tvé milosti,
matko božieho syna!
Tys u milosti poznána
70 a nade vše jsi požehnána,
bohem tobě ta moc dána,
móžeš spomoci jediná!

Rač súditi naše viny
tak milosrdnými činy,
75 bychom zbyli hriešné špíny,
pro niž duše žalost má.
Uslyš naše hlasy k sobě,
nedaj moci světské mdlobě.
Bychom se dostali bohu i tobě
80 pějíc Zdráva, Maria. Amen.

BUOH VŠEMOHÚCÍ

Buoh všemohúcí
vstal z mrtvých žádúcí!
Chvalmež boha s veselím,
tot' nám všem Písmo velí!

5 Kyrieleison.

Ležal tři dni v hrobě,
dal prokláti sobě
bok, rucě, nožě obě,
na spasenie tobě.

10 Kyrieleison.

Jezukriste, vstal si,
nám na příklad dal si,
žeť nám z mrtvých vstáti,
s bohem přebývati.

15 Kyrieleison.

Maria žádúcie,
z nebes róžě stkvúcie,
pros za ny hospodina,
svého milého syna!

20 Kyrieleison.

Pane náš Ježíši,
uslyš svoji říši,
nás hřiešné křestany,
pro tvé svaté rány.

25 Kyrieleison.

Svaté Mařie synu,
otpusť hřiešným vinu,
pane Jezukriste,
jenž si vstal zajisté.

30 Kyrieleison.

Ó králi nebeský,
uslyš svůj lid český,
zbav nás nůžě této,
daj nám dobré léto!

35 Kyrieleison.

Uslyš naše hlasy,
daj pokojné časy,
Jezukriste, králi,
ať tě tvůj lid chválí!

40   Kyrieleison.

Otpust' naše zlosti,
všech nás bludův zprosti!
Daj nám pro svú dobrotu
svaté cirkve jednotu!

45   Kyrieleison.

Všichni světí proste,
nám toho spomozte,
bychom s vámi bydlili,
Jezukrista chválili.

50   Kyrieleison.

SMIL FLAŠKA Z PARDUBIC, NOVÁ RADA

(ÚVOD)

Král lev, ten času jednoho
byl rozeslal poslův mnoho
po všech krajích na vše strany,
po svá kniežata i pány,
5 po zvěř veliký i malý,
aby všickni před ním stali.
Tak se byl o to utázal,
že také orlovi kázal,
aby, pojma ptactvo všakě,
10 byl u jeho dvoru také,
neb ho bylo vše poslušno;
a to bieše dobře slušno,
by slyšeli jeho slovo,
neb tehdy panstvie orlovo
15 k moci krále lva slušalo
těch časův, když se to dalo.

Tehdy orel bez meškánie,
slyšev královo kázanie,
sta před králem s svými ptáky,
20 ano již zvieřat hluk taký,
ani se před králem brojie,
k jeho poslušenství stojie,
čakajíce rozkázanie.
Tehdy král bez meškánie
25 poctívě a veľmi míle
orla přivíta té chvíle,
se ctí jej k sobě přivinu;
popatřiv na tu družinu,
děkova z toho orlovi,
30 že jest k službě tak hotový.
Když se sebrali biechu,
což král káže, nevědiechu.
Tehdy král lev rukú kynu,
chtě jim zjeviti příčinu,
35 proč se jim kázal sebrati
a všem vuokol sebe státi,

vece: "Slyšte, moji milí!
Viem, že ste vždy verní byli
otci mému do skončenie.

- 40 Ve všech zemích tajno nenie,
že vaší radú i pomocí
veš svět byl pod jeho mocí.
Téhožt' vám také úfaji,
jakožt' vás v tej vieře znaji;
45 kniežata, páni, rytieři
i vše obci, jakž vám věři!
Vidíte, žet' jsem král mladý,
protož prosím vaše rady;
radiž každý, jakž kto stojí,
50 k řádu, k zemskému pokoji,
což jest mé ctné, také vaše."

- Orel podlé krále stáše,
což král prosí, by neváhal
a raditi neodtáhal,
55 neb proto všem býti kázal.

- Snad by někto rád otázal,
řka: "Kaké jest to pravenie,
já mním, že to pravda nenie,
ani kto múdrý uvěří,
60 by mezi ptáky neb zvěří,
jakž svět světem, byl sněm taký;
leč má úmysl někaký,
chtě nás v omyl uvésti krásně,
za pravdu nám pravě básně.
65 Věrně, že zvěř nerozumie
aniž co mluviti umie;
ktož skládal to pravenie,
vždyt' při dobrém smyslu nenie,
snad mní, bychom byli děti."
70 Dávám to tobě věděti,
ktož koli má to myšlenie,
věz, žet' to múdrá věc nenie,
ktož praví to, toho ptáti,
ale což praví, na to dbáti,
75 jest-li dobré, by srozuměl,

zlého se vystřieci uměl.
 Buď ktož koli, netbaj na to,
 jestlit' pravda, přijmi za to,
 nepleta se v další práci.

- 80 Již se k svéj řeči navráci,
 kdežto lev orlovi velí
 raditi a řka: "Muoj příteli,
 nic to nepodobné nenie,
 ty počni řeč, nečiň dlenie!"
- 85 Orel se od toho vzdáli
 s kázní a řka: "Milý králi,
 račiž mě zbaviti toho,
 neb máš ctné družiny mnoho,
 ještot' mají smysla více.
- 90 Zdali proti slunci sviece
 jasně kdy muože svietiti?
 Takež já málo raditi
 tuto uměji k tvéj ctnosti.
 Protož, králi, z tvéj milosti
- 95 máš tuto dobrých bez čísla,
 ještot' mají více smysla;
 kaž jim raditi počieti;
 pakli vždy nebude chtieti
 tvá milost bez toho býti
- 100 a vždy mně bude raditi,
 tuť také, ač neumiem,
 však rád poviem, což rozumiem
 nejlepšího tvému ctnému."

Král lev odpovědě jemu:

- 105 "Rač se toho nedáliti,
 ctný orle, a rač raditi,
 což vieš, ještot' jest mně hodné."

- I všem se zda podobné;
 což jich bieše při tom hluku,
 110 ti všichni k tomu ponuku,
 aby se orel nedálil
 a radil, to by každý chválil.
 Toho již nemoha zbýti
 orel i je se mluviti

115 králi, takto řka jemu
 i všem, ktož biechu při sněmu:
 "Já jsem na to vyjel z domu,
 i své všecky pojal k tomu,
 abych učinil tvú vuoli,
 120 což jedno rozkážeš koli,
 abych hotuov byl i k svádě,
 a když potřebuješ, k radě."

SOKOL RADÍ

Sokol, ten najblíže stáše;
 540 králi se podobno zdáše,
 by se toho neodvláčil
 i jemu raditi ráčil.
 V tom nic nečině meškánie,
 sokol učini kázanie
 545 i je se mluviti směle
 a řka: "Králi, věz to cele,
 veš svět muší na tě zřieti,
 budeš-li jedno sám chtieti
 požívati dobré rady,
 550 zvelebíš své jméno všady.
 Ti, ktož sú poddáni tobě,
 měj to naučenie, sobě,
 by na ně ruky neztáhal
 a nikdy násilím sáhal,
 555 ale vždy dobrotívě
 bránil jich a milostívě,
 ať tě milují a chválé.
 Sáhaj tam přes mezi dále;
 ktož tvým násilé učiní
 560 neb kto jinak proviní,
 zpornú myslí a hrdostí
 a nechtiece tvé milosti
 svú službú poddáni býti:
 těmť se slušie protiviti.
 565 A když se poddadie tobě,
 přijmi jinú mysl sobě,
 vypustě z svého srdce zlosti,

přijmi je míle k milosti
 a siehni pak opět dále.
 570 Tot' bydlo slušie na krále,
 tiem rozšíříš svůj meč spoře
 na vše strany až do moře."

NEDVĚD RADÍ

Když sokol to dopovědě,
 král vece: "Nuž ty, nedvěde,
 575 prav také, což jest na mysli;
 na to sme sem tuto přišli,
 aby každý podlé řádu
 mně pověděl svoji radu."
 Nedvěd vece: "Tot' se stane,
 580 poslúchajž, mój králi pane!
 Každýt' radí, cožt' sám činí,
 v tomt' já jich nic nevini,
 mluvie podlé přirozenie;
 méť tu rady jiné nenie.
 585 Měj ve všem vždy svú vůli,
 cožt' se líbí jedno koli
 sladké pitie i jedenie,
 i ve spání zděj své chtěnie,
 a ktož co na tom překazí,
 590 tot' já tobě směle razi,
 daj mu bez meškánie ránu,
 dokudž neodstúpí v stranu,
 ať se tvoji tebe bojie,
 třesúc se před tebú stojie;
 595 což činíš, ať každý chválí
 řka: "Tot' dobře, milý králi."

PÁV RADÍ

Tož pak podlé téhož práva
 dosta se třieda na páva.
 Ten radi z úmysla ctného
 600 řka: "Ját' nevědě jiného
 poraditi tvé milosti,

než podle své velebnosti,
 králi, choď vždy v krásném rúše,
 tot' tobě dobře příslušie,
 605 aby vždy byl v rozeznání,
 kdež jsi ty a tvoji poddaní,
 v kráse se rúcha kochaje,
 libost toho v srdci maje,
 žes tak povýšen nad lidi.
 610 Každýť se tebe ustydí,
 muše tě vždy v čest mieti,
 z daleka na tě hleděti,
 vysoko tě u mysli váže,
 jakž tvé dostoženstvie káže.
 615 Přemietaj to u mysli vážně
 a o to stój srdcem snažně,
 aby se vně osvietil cností,
 jakž podle své dostožnosti
 jsi krásným rúchem osdoben;
 620 a tak nebudeš podoben
 k hrobu, jenž zbielen po vrchu,
 a vnitř má škaredú mrchu."

KUOŇ

Kuoň, ten mluvieše svobodně
 řka: "Mluvi páv podobně,
 625 neb to, králi, slušie na tě,
 aby chodil v ryziem zlatě.
 Nadto tobě pravi cele,
 měj se vždy rád vesele,
 tanec, turnej, časté klánie,
 630 szuova krásné panny, panie,
 at' se tiem tvé srdce kojí.
 Když se sjedú páni tvoji
 pripraviec se bohatě,
 mnohý chce shořeti v zlatě,
 635 táhnúc pod svými klejnoty.
 Pak se sílně sběhnú roty:
 tu mnohý na tom potkání
 letění se neobrání

a tak těžce bude ztlačen.
 640 Ty pro to nebuď rozpačen,
 když se tak rytieršky sberú,
 tepúť se i v tvář se zderú,
 křičíec: "Reta, reta', v hluku;
 ihned nejednoho ztlukú,
 645 opáčivše jej na ruby,
 mnohémut' vytepú zuby.
 Tut' mnozí svú vuoli zdějí
 v takém rytieřském turneji;
 svých srdce vuoli napasú,
 650 ktož jsú koli při tom času.
 Po tom at' tvé srdce stojí;
 rytieřstvie nechce pokoji.
 Ihned potom bez meškánie,
 kdežto stojie panny i panie,
 655 buď hotov býti na poli,
 kdežto rytieři kolí.
 Všady slyšeti trubače;
 mnohýt' křičí na vazače,
 aby mu dal dřevo v rúče,
 660 sáhá kopie i bez kotúče;
 až se strach dívati tomu.
 Ondet' třieská jako z hromu,
 když silná búře z uoblaka,
 kdež jest rytieřstva sběř taká,
 665 aby se tomu okojil,
 vždy rád veselé strojil."

ZAJIEC

Zajiec po svéj váze plaše
 také při tom sboru stáše
 řka: "Králi, měj se na péči
 670 a nestroj se k žádněj seči,
 ale ve všeliké pótce
 buď jakožto na poskoce.
 Nedbaj oděnie ani meče,
 nebt' každý snáze uteče,
 675 ktož se braní nepřetieží,
 nerovněť rychlejie běží."

KRONIKA TROJÁNSKÁ

V této kapitole se čte

O USTAVENÍ MĚSTA NOVÉHO TROJANSKÉHO

a o hradu v něm výborném a měšťany i řemeslníky usazeném
a o hrách divné zpuosoby v tom městě vymyšlených etc.

A když bieše král Priamus s ženú, s dětmi i s lidmi svýmy v uobležení jednoho hradu velmi tvrdého, i přijide jemu ta hrozná i žalostivá novina o zabití otce jeho Lamendonta, krále trojan- ského, i rytieřstva i jeho lidu a o zboření města Truoje krásného a o sestře jeho Exioně tak řečené, že jest vzata od krále Tela- mona za ženinu. I užasl se jest Priamus z takové noviny, a přielišnú žalostí jsa tesklív, ústavně žalostivě slzy vyléváše, vydávaje truchlivé hlasy s svými věrnými. A hned káza všem býti hotovu, a opustiv obležení toho hradu, táhne s rychlostí se
10 vším vojskem k Troji.

A když k ní přijede a uzře ji z kořen vyvrácenu a tak veliké škody své i svých, velmi jest zaplakal a za tři dny v té žalosti ústavně trval. Ale po třech dnech sám se k rozumu navrátiv, věda, že ižádnú žalostí škody nebývají navráceny, ale více se jich přispořuje, mnoho s svú myslí i s svými věrnými přejměv vážných potazuov, i ustanovi, aby to město zase vzdělal a tak rozšířil, zveličil i utvrdil, aby se iždádné moci nepřátelské nebálo a že by mohlo všem nepřátelóm sílno býti. A tak svolav a shledav
20 misterných kameníkuov a zedníkuov převeliké množství ze mnohých zemí i vlastí, i káza ten rum vešken vyčistiti a na témž místě město daleko většíe a širšíe i delšíe založiti ve jmě boha Nep- tunus řečeného a týmž jménem jakožto i dříve káza Troja meno- vati.

A bieše to město vzdéli pět dní púti a tolikéž vzšíři, tak že ani po ustavení, ani před ustavením toho města nečte se, by které město bylo kde tak veliké ustaveno a tak výborným a pevným i opatrné zřiezenosti ustavením. Nebo najprvé bieše ohrazeno zdí přetlustú loket čtyřidceti a dvú stú vzhvýši z kamene tesaného. Jichžto svrcek vešken ozdoben bieše rozličných barev mramorem,
30 že bieše na ně se všech stran mílo pohleděti. A v té zdi věží přemnoho; vždy věže bieše nedaleko jedna od druhé, jichžto výsost padesáte loket nad zdi bieše vyzdvižena. Avšak mějieše toliko šest bran ve vší ohradě, jichžto jedna slúla Dardanides, druhá

Timbrea, tretie Elias, čtvrtá Cetas, pátá Trojana, šestá Antenorides. A každá z těch bran bieše dvěma brannýma věžema osazena a rytými obrazy mramorovými okrášlena. Z nichžto každá svú krású přátelóm libé dáváše vcházenie a nepřátelóm hrozné přistúpenie okazováše. Pak okolo všech zdí bieše roveň všady přeutěšená a prostraná, trávníky rozkošnými a kvietím výborným i rozličným
 40 ozdobená; a okolo niežto všady biechu přiekopové hlubocí, širocí vyždění. Pak v těch zdech, totiž v té veliké a tvrdé ohradě, bylo bez čísla vzděláno krásných a rozkošných domów ku přiebytku měšťanóm, jichžto město bylo ozdobeno množstvím ulicemi prostranými a dlúhými. Také že s obú stranú každé ulice bieše lúbie vzděláno sklenuté i před domy, aby v čas deště nebo nechvíle mohl každý jíti, kamž by chtěl, po suše. A v tom městě bylo tak vysoké stavenie, že nebyl duom v něm nižší šedesáti loktuov. A všickni domové biechu ozdobeni rytinami spředu rozličných osob lidských i zvířecích. A po těch uliciech biechu vzdělána bydla
 50 a stavadla všelikterakým řemeslníkuom.

Ondet' bydléchu kameníci, onde zedníci, onde obrazníci, onde maléři, onde mramorníci, onde truhláři, onde stolaři, onde ložináři, onde vozníci, onde koláři, onde tesaři, onde lopatníci, onde neckaři, onde tvořidlníci, onde zámečníci, onde jehláři, onde hřebenáři, onde zlatníci, onde kováři, onde flašnéři, onde zvonaři, onde kotláři, onde rendlíkáři, onde šípaři, onde sviecnáři, onde platnéři, onde přielbičníci, onde pancieřníci, onde brnieři, onde ostrožníci, onde šínaři, onde sekerníci, onde mechieři, onde nožieři, onde šidláři, onde hrotníci, onde puklaři,
 60 onde kotevníci, onde sviecníci, onde kolebečníci, onde češieři, onde mísaři, onde metlaři, onde vidláři, onde struhaři, onde prknáři, onde plotnáři, onde kúdelníci, onde provazníci, onde nevodáři, onde sítaři, onde řešetáři, onde bubeníci, onde teneotáři, onde sietáři, onde bednáři, onde pluhaři, onde ratištníci, onde lavičníci, onde lžícaři, onde korytníci, onde súkeníci, onde hedvábníci, onde zlatohlavníci, onde pláteníci, onde barevníci, onde valcháři, onde krajčenci, onde kabátníci, onde hacníci, onde koželuzi, onde ševci, onde kožišníci, onde řemenníci, onde prtáci, onde tobolečníci, onde měšecníci, onde pasieři,
 70 onde uzdaři, onde púzdrníci, onde střemenáři, onde pošváři, onde podkladníci, onde sedláři; a tak o všelikém řemesle, jenž muož jmenováno býti.

A pak skrze město řeka veliká, bystrá, črstvá a rybná tečieše,

mající přiekop mramorem vyžděný, jejiežto jméno bieše Xantus; a po březiech s obú stranú mlýnów přemnoho vtipného stavenie. A z té řeky po trubách mosazných bieše vedena voda do všech ulic, v nichžto biechu studnice mramorem vydělané, do nichž voda ústavně tečieše ku potřebě všem bydlitelóm a přebyvačóm města trojanského.

80 Pak do toho města král Priamus všeho svého královstvie lid uvede k osazení města tak velikého, jimžto rozda domy hodné vedlé duostojnosti, povahy a stavu každého. I by město lidmi urozenými velmi ozdobeno i také vtipnými. A protož v tom městě vymyšleny jsú rozličné hry k kratochvilnosti lidské. Tuť jest vymyšlena ta hra šachová divné vtipnosti, tu hra vrhcábnie a také dvú neb tří kostek náhodným metáním vedená. Tu také i jiné hry kostečné. Tu chvalná i hanlivá skládanie zamyšlena jsú vtipných řečí, jakžkoli druzí pravie, že chvalná skládanie zamyšlena jsú dřieve v uostrově sicilském. Tuť jest také mnoho
90 her osobných zamyšleno, jimižto těla lidská rozličným hýbaním, běháním, skákaním rychlosti navykají ke všem skutkuom i pracem rytieřským, s velikú libostí těch, ješto je páchají, i kratochvílí, a také všem přihlédajícím.

Potom pak král Priamus ustavi sobě duom na vysoké skále, se všech stran přieliš příkré, v místě vyskočilém, překrásný a všie ozdoby plný, pěti set loket zvýši kromě okolních věží hustě ustavených, jichžto vysokost k oblakóm sáháše, s nichžto všeckny okolnie krajiny mohly opatřeny býti. A toho všeho hradu biechu zdi mramorové rozličných barev dívne dělány a rytinami obraznými ozdobeny, že každému divadlo z sebe přeutěšené
100 dáváchu. A toho domu okna křištalem vydělána v zlatě osazeném. Sien pak na tom hradě dlúhá a prostraná, čistým mramorem vyžděná, ale sklenutie jejie bieše z dřieve a prken uhlazených, cedrových a javorových, zlatými skobami opažených, a všichni bokové vnitř stkviechu se drahým malováním divných obrazuov. A v hlavách té sieni bieše stolice královská, předivným mistrovským řemeslem z slonových kostí, z zlata a z cedrového dřieve ustavená, k nížto bieše sedm stupňów z alabastru a z drahého kamenie uděláno, po nichž bieše vzchod na tu stolicí k
110 sedění. Před ní stáše stuol drahý, týmž dielem stvořený, a pak na každém boce velmi drazí stolové a lavice alabastrové k sedání čeledi královské. A u protičelí bieše ustaven oltář zafírový, k němužto bieše stupňów na dvadcti z alabastru a z ame-

tystu a z jiného kamenie drahého. Na kterémž oltáři stáše obraz, vešken z čistého zlata slitý, patnáct loket vzvýší, mnohým i rozličným kamením drahým okrášlený, boha řečeného Jupiter, v kterémžto král Priamus jmějieše veliké doufanie, že by měl jím býti dlúho zachován v dlúhém zdraví a štěstí i se všemi svými i to město před každým násilím nepřátelským.

TKADLEČEK

TEĎ ŽALOBNÍK MLUVÍ K NEŠTĚSTÍ A JE ZASE HANIE

a praví, že nenie na něm a v něm nic dobrého, aniž se na něm kto co dobrého dočaká. A že pro ně jest rozličně v sirobu podán a že by je rád haněl, ale pro rozličnou věc jeho haněti nesmie. Avšak proto vždy žalobník lkáti, truchleti a smútití se chce pro svú chot a tej s myslí spustiti nemiení.

Po ztrátě posmievanie častokrát člověk mievá. Cizie hoře mnohými časy lidem smiech bývá, jakož sem já již došel od tebe, nešťastně Nešťěstie, i mně se to již od tebe nešťastnému a přesmutnému Tkadlečku děje. Tot' znaji i čiji, úplně tomu roz-
10 omějí. Nebos samo dřieve pravilo a nad hlas si to dřieve vyznávalo, že má přeutešená, má převýborná topička jest rozličnými dary, a tož šťastnými a převybranými obdařena; a více, nežli kterého člověka přirozenie mieti může, měla jest. Neb ty všeckny dary, ješt' jest je měla od štěstie, že netoliko je měla od samého štěstie, ale že jich od samého svrchnieho stvořitele zvláštěně šcedře dosiehla. A netoliko těmi dobrými obyčejmi byla obdařena, ale i postavu spanilú, sličnú vzróstem, i šlechtu jie dal sám ten, ješto ji k těm jejím obyčejóm zvolil, a mnoho předobrého, libého a poctivého, ješto jest mílo a nelěň slyšeti
20 a pílne poslúchati, že kdy buoh dal jednomu člověku toliko znamenitých, dobrých, zdařilých darów. A již jako posmieva je se mně pravíš, že má zmilitká, má utěšená, předobrá topička, má zmilitká nětička nic jinak nenie, jedno jakožto jiná obecná panna neb paní. A netoliko to, ale že takýchž bych mnoho panen a paní jinde našel, kdež bych se koli obrátil. Ach, Nešťěstie, na tě, na přezlé, hanebné, nestydlivé Nešťěstie, žet' nesmiem láti, žet' nesmiem přimlúvati pro tvú řeč, ješto jí jako rak zpět a opak lezeš! Než snad tomu buoh chce, aby ty svú vuoli se mnú mělo. A jístě dosti jí máš. Avšak jakžkoli chytře na
30 mnohých kusiech odmlúváš, ačt' sem tu málo býval, ješto bych se múdrostem a smyslu byl mohl maučiti, však tak hlúp nejsem, bych nevěděl, proč kráva chodí před pastuchú, aneb kam pěnice nose sedá, aniž sem tak sprostného smysla, bych tomu nerozuměl, proč lev jda ocasem šlépěje své, kdežto stúpil, rozmetuje sem i tam. Než tvé namlúvanie a tvé kakés rozličné rozprávky s rozličnými dówody a s kakýmis příklady nejsú od tebe s pravú věrú, aniž v

těch ve všech pravdu pravíš, než jedno aby mě umluvilo a svú pěknú řečí to přivedlo, abych mlčel a tobě nepřimlúval a tě nehaněl ani na tě volal. Ha, ha, Nešťestie, neumluvíš mě v to,
 40 bycht' povolil svým rozomem tobě k líbosti a činil se nerozoměje! Nezklamáš mě, nenavedeš mě na svójský šlak, nepřivedeš mě na dětinskú cestu, bych já mněl, co mi pravíš, by to vše pravda byla. Slyš příslovie múdrých, dobrých lidí, jenž mluvie skrytě řkúce: Jižť jsou ščencóm zubi dorostli, jižť ščekají jako jiní psi.- Totíž věz, ačť sem dříve nevěděl, žes nedobře učinilo nade mnú, ale již věz, žet' sú mi zubi dorostli, totíž žet' mám smysl a rozomietť jako jiný člověk; jižť se obracuji jako jiní psi - věz, cot' miením; jižť se nedám strašiti, jako jiný který pes, již to na mě věz, již také kúsaji jako jiní psi, to již shledá-
 50 váš, jižť kosti hlozi jako jiní psi, to samo čítí móžeš; jižť lidi straši jako jiní psi. Tot' tobě pravím: Neohladiš mne, nekojíš mě proto, že mě "dobrým" nazýváš "Tkadlečku," neumluvíš mě již, bych pro tvú řeč chcel mlčeti, ni svú dobrou řečí ni svú pochlebnú řečí ni svú falešnú, sladkú řečí. Jáť chci mluvití a praviti, i pravím to všady, a to dobře slyšíš, žes ty to zlé a hanebné i mrzuté Nešťestie, ještoš mě méj převybrané, mé přezmilitké, mé přeutěšené topičky zbavilo a ji ode mne nestydlivé a směle odlúčilo! Ty jsi to Nešťestie, ještoš ze mne, člověka živého, stien a malovance učinilo! Tys to zlé a nemilé Nešťestie,
 60 ještoš ze mne, z božieho stvoření, potvoru učinilo! Tys to Nešťestie, ještoť sem se tebe dávno lekal i v svých piesních sem se tebe ustýdal. Jáť se tomu divím, kýt' jest črt na mě poslal. Ja, kýt' jest črt moc nade mnú dal. Jáť, kýt' jest črt aneb ký veles aneb ký zmek tě proti mně vzbudil a navedl! Jáť se tomu divím, co tiem mieníš. Věřímť toho svému stvořiteli, žet' jest tobě tej moci nedal, aniž toho nádvorstvie od něho máš, anis toho kterým kusem hodno. Než ty tak pravíš, žet' tě buoh k tomu vydal a k tomu zvolil. Jáť neviem toho, než tot' já viem pohřiechu, žes mě zbavilo mé útěchy i mé všie radosti i mého
 70 všeho dobrého veselého, a mě již, jako k dědině, věčnému smutku otdalo a ve dcky vložilo a mě v smutném registru všech teskností do smrti napsalo.

Ej, tot' jest již teprv a opravdu svár mezi mnú a mezi mú přezmilitkú a přenajmilejší! Tot' jest již křik nade všechny sváry a křiky! Ach, tot' již slóve svár a pravé rozhněvání, ještoť se zase u mír nikda nevrátie! Ach, žet' sem to kdy zvěděl, co jest

hněv mezi dvěma milýma člověky! Ach, ach a vždy ach, a vše na
tě, zlé, hanebné Neštěstie! Ach, zlé Neštěstie, jižť jest přeč
s tím zlým hněvem má vše radost i s mú mladostí dříve času!
80 I k čemu sem já živ déle i čemu se já těšiti mám, čemu se již rado-
vati mám, kam se již v svú největší potřebu utéci mám? I co já
již milovati budu, i co milovati mám, ano mě již vše mine? I
čemu se již těšiti budu, čím již vesel a utěšen bývati budu,
když nic milovati nebudu, pro něžto mi všechno jiné mílo bylo?
Malá má radost bývati bude, poňavadž malá při mně milost bude.
Ej, hanebné, zlé Neštěstie, kam již vieru obrátím, ješto sem
ji jměl ve všie počestnéj milosti k tej svéj utěšeněj? Zda mi
ji obrátiti velíš k těm, ješto se milostí chlubie, ješto o
věrné a počestné milosti nic věděti neumějí, k těm oplzlým a
90 blekotným a chlubným pannám a paniem? I k čemus to přičinilo,
hanebné, zlé, falešné Neštěstie? Ach, ach, nastojte, a vždy
běda na tě! Prečť jest již mé všechno okrášlenie, svěcké zna-
menité zbožie! Ej, Neštěstie, k komuž já již mám na radu chodi-
ti v svých nechutných pótkách, komu svého nedostatku túžiti v
svém tesklivém zamúcení? Již nemám své nehody komu túžiti, když
mě co proti mysli potká anebo od kohokolivěk, než tobě samému
a na tě samého, ty zlé a nelibé a nemilé Neštěstie, jehož od-
tuchy žádné nečakám. Ach, ach a vždy ach! Jaké mě tesknosti
obklíčily, jaká mě žalost svázala, jaká mě siroba sobě podmani-
100 la, jaké mě túhy a viece nežli túhy podjaly i ode dne ke dni a
od hodiny k hodině smutně podjímají, že jim od počátka do pro-
středku a od prostředku konce neviem! Jižť sem právě dříve času
jako mladé dietě od mateře odlúčen, jako kotě nadorostlé od
mléka odstrčen. Jako oslátka nedošlé k své síle před časem ku
práci jest připuzeno a poddáno, též já, zlé Neštěstie, dříve
času u mých mladých letech tobě sem poddán a tebú již jako od-
dán, a vždyť já neviem kým, aneb proč aneb od koho.

SPECIMINA PHILOLOGIAE SLAVICAE

10. Juraj K r i ž a n i ć: Gramatično izkazanje ob ruskom jeziku, 1666. Abdruck der Erstausgabe von 1848/59 besorgt von Gerd Freidhof, Frankfurt am Main 1976; III, IV, VI + 256 S., DM 30.-
11. H r a m m a t i k i ili pismennica jazyka sloven'skaho, Kremjaneč 1638. Eine gekürzte Fassung der ksl. Grammatik von Meletij Smotryčkyj. Herausgegeben und eingeleitet von Olexa Horbatsch, Frankfurt am Main 1977; XVI + 120 S., DM 14.-
12. Notizen und Materialien zur russistischen Linguistik. Unterlagen für die Seminararbeit, Nr. 4, Frankfurt am Main 1977; 221 S., DM 22.-
13. A.F. M e r z l j a k o v: Kratkoe načertanie teorii izjaščnoj slovesnosti, Moskva 1822. Neu herausgegeben und eingeleitet von Gerhard Gieseemann, Frankfurt am Main 1977; XXVI + 328 S., DM 39.-
14. Beiträge zur Kasusgrammatik der slawischen Sprachen, Nr. 2: David A. K i l b y: Deep and Superficial Cases in Russian, Frankfurt am Main 1977; 186 S., DM 20.-
15. Beiträge zur Kasusgrammatik der slawischen Sprachen, Nr. 1: Gerd F r e i d h o f: Kasusgrammatik und lokaler Ausdruck im Russischen, München 1978; 373 S., DM 50.- (Leinen).
16. Russische Gaunersprache I: Drei Wörterbücher von V. Bec, N.N. Vinogradov und V.M. Popov. Herausgegeben und eingeleitet von Olexa Horbatsch, Frankfurt am Main 1978; 154 S., DM 16.-
17. Michael S c h ü t r u m p f: Das Gramatično izkazanje ob ruskom jeziku von Juraj Križanić. Aufbau und Vergleich mit Smotryčkyjs ksl. Grammatik. Anhang: J. Križanić: Objasnjenje vivodno o pismě slověnskom, Frankfurt am Main 1978; 128 S., DM 14.-
18. Katerina H o r b a t s c h: Die russischen und ukrainischen Volkserzählungen von Marko Vovčok, Frankfurt am Main 1978; 139 S., DM 14.-
19. Polnische Gaunersprache I. Herausgegeben und eingeleitet von Olexa Horbatsch, Frankfurt am Main 1979; IV+191 S., DM 22.-
20. Polnische Gaunersprache II. Herausgegeben von Olexa Horbatsch, Frankfurt am Main 1979; 48+X+128 S., DM 21.-
21. Auszüge aus der Gennadius-Bibel (1499). Nr.2: Die Briefe an die Römer, Korinther, Galater und Epheser. Kombiniertes Teilnachdruck der Ausgabe: Drevne-Slavjanskij Apostol (ed. G. Voskresenskij), Sergiev Posad 1892, 1906, 1908, Frankfurt am Main 1979; 71 S., DM 12.-
22. Materialien zum Curriculum der west- und südslawischen Linguistik, Nr. 1: V. Mathesius: Čestina a obecný jazykozpyt, Prag 1947. Teilnachdruck mit neuem Anhang, Frankfurt am Main 1979; 200 S., DM 16.-